

Bedrijfseffectentoets Ener- giewet

Externe Bedrijfseffectentoets in het kader van het
wetsvoorstel Energiewet

Bedrijfseffectentoets Energiewet

Externe Bedrijfseffectentoets in het kader van het wetsvoorstel Energiewet

Definitieve versie – 17 februari 2021

Auteurs

Patrick van der Poll

Lize Kooijman

Arjen Treurniet

Ralf van Oldeniel

Jeanine Oude Elferink

Sira Consulting B.V. is inhoudelijk verantwoordelijk voor deze rapportage. De in deze rapportage opgenomen teksten en onderzoeksresultaten mogen uitsluitend worden gebruikt als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldiging en/of openbaarmaking in welke vorm ook, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Sira Consulting B.V.. Sira Consulting B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Managementsamenvatting

Doelstelling

Het doel van de Bedrijfseffectentoets is het geven van (kwalitatief) inzicht in de effecten voor bedrijven en instellingen van de voorgenomen Energiewet, zodanig dat deze gebruikt kunnen worden in de verdere voorbereiding en besluitvorming in het wetgevingstraject van het wetsvoorstel Energiewet.

Werkwijze en uitgangspunten

Aan de hand van de door het ministerie van EZK beschikbaar gestelde informatie over de voorgenomen wijzigingen, zijn de effecten voor bedrijven kwalitatief in kaart gebracht. Hiermee is bepaald welke gegevens noodzakelijk zijn voor het in kaart brengen van de effecten. Met behulp van de eerder uitgevoerde nulmeting in 2012, de wijzigingen in de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet in de periode 2012-2019, de concepten van de voorgenomen regelgeving van het wetsvoorstel Energiewet en de interviews met verschillende stakeholders zijn de benodigde gegevens verzameld. In het bijzonder is de voorloper van de Memorie van toelichting, het document 'Contouren van de Energiewet' (versie van 17 juli 2020) als uitgangspunt gehanteerd.

Dit betekent concreet dat er een actualisatie van de nulmeting uit 2012 is uitgevoerd om de huidige situatie in kaart te brengen. Hierin zijn de wijzigingen opgenomen voor zover die (1) reeds aangenomen waren of (2) ingediend bij zijn bij de Tweede Kamer op 1 december 2019. Door de voorgenomen situatie te vergelijken met een actuele nulmeting wordt inzichtelijk welke effecten specifiek zijn toe te schrijven aan het wetsvoorstel Energiewet. Om de voorgenomen wijzigingen in de regelgeving en de verbanden tussen beoogde maatregelen en effecten verder uit te werken zijn begin 2020 gesprekken gevoerd met de beleidsmedewerkers van het ministerie van EZK en de ACM.

Vervolgens zijn de regeldruk en bedrijfseconomische effecten met behulp van de methodiek van de Bedrijfseffectentoets en het 'Handboek meting Regeldrukkosten' in kaart gebracht.¹ Hiervoor is in de periode oktober- december 2020 een praktijkonderzoek uitgevoerd, waarin 21 bedrijven en organisaties zijn geïnterviewd die actief zijn op de energiemarkt. Bij het in kaart brengen van de bedrijfseffecten is uitgegaan van volledige naleving en is onderscheid gemaakt tussen eenmalige en structurele effecten en administratieve lasten en inhoudelijke nalevingskosten.

Geraakte doelgroep

De belangrijkste doelgroepen die te maken krijgen met het wetsvoorstel Energiewet bestaan uit circa negen typen bedrijven. Een deel van deze bedrijven betreft MKB-bedrijven. MKB-bedrijven komen mogelijk voor bij producenten, leveranciers, meetverantwoordelijke partijen en GDS-beheerders. De verwachting is dat het geen groot aantal betreft. Zie tabel 2 voor een volledig overzicht van de doelgroepen. Naast de effecten voor bedrijven ontstaat er door het wetsvoorstel Energiewet ook een grotere rol voor actieve (huishoudelijke) afnemers.

Verwachte effecten op hoofdlijnen

Volgens het IAK moeten de effecten van nieuwe wet- en regelgeving op regeldruk, de markt en innovatie worden bepaald. Hieronder worden per pijler de belangrijkste effecten

¹ Omdat de definitieve wetteksten tijdens het onderzoek niet beschikbaar waren, zijn de effecten hoofdzakelijk kwalitatief beschreven.

samengevat. Een algemeen punt hierbij is wel dat veel van de veranderingen door het wetsvoorstel Energiewet een nadere invulling kennen in lagere regelgeving en dat voor een aantal punten nog discussies lopen over de daadwerkelijk invulling hiervan. Dit betekent dat het voor veel van de onderwerpen nog niet mogelijk is om een kwantificering te maken van de effecten en ook nog niet alle wijzigingen in het onderzoek konden worden meegenomen.

Pijler I: Versterkt kader voor toekomstige systeemintegratie

Pijler I is een overkoepelende pijler die ziet op het voorbereiden van de integratie van de systemen voor elektriciteit en gas en het verbeteren en verduidelijken van wet- en regelgeving.

Binnen deze pijler is voor marktpartijen het verplaatsen van (een deel van de) codes naar Algemene Maatregelen van Bestuur en Ministeriële Regelingen het belangrijkste zorgpunt. De marktpartijen vrezen dat dit zorgt voor minder inspraak in het proces. Zij vrezen dat dit er op de langere termijn toe leidt dat een deel van de regels minder goed op de praktijk aansluiten dan in de huidige situatie, mede omdat het proces om een Ministeriële Regeling te wijzigen langer duurt dan een codewijziging. Dit zal op termijn dan ook tot extra kosten kunnen gaan leiden voor bedrijven in de energiesector.

Als zaken uit codes private afspraken worden², die niet algemeen verbindend worden verklaard, is er minder juridische afdwingbaarheid. Respondenten geven aan dat dit kan leiden tot rechtsonzekerheid. Daarnaast geeft het extra (eenmalige) kosten om de private afspraken te maken.

Pijler II: Energiedata als noodzakelijke en kansrijke grondstof voor het systeem

De doelstelling van pijler II is het verbeteren van de meetketen en het beschikbaar maken en delen van hoogwaardige gegevens.

De onderdelen 'Versterken van de beschikbaarheid van hoogwaardige en hoogfrequente gegevens' en 'Grip op data: datadelen als fundament voor het systeem' zijn volgens de respondenten nodig voor de energietransitie. De bepaling legt de basis voor pijler IV. De overige wijzigingen zijn grotendeels bestendinging van de huidige praktijk.

Meetverantwoordelijken geven aan dat het eerder 'verslimmen' dan in 2026 van de A1- en G2C-meters van grote aansluitingen leidt tot kosten voor de bedrijven die zulke meters bezitten.

Om data delen op grote schaal mogelijk te maken, zodat meerdere partijen in de energieketen hier toegang toe hebben, zijn eenmalig investeringen in software nodig bij de verschillende partijen.

Als systeembeheerders verbruiksdata beheren en moeten verstrekken aan de eindafnemer erodeert dit mogelijk de rol van meetverantwoordelijken als dataverstrekkers, die soms geld verdienen aan het verstrekken van meetdata aan klanten.

Bij een faillissement van de meetverantwoordelijke partij (MP) is de verwachting van systeembeheerders dat zij verantwoordelijk worden voor het aanwijzen van een nieuwe MP, omdat de aangeslotene dit niet tijdig geregeld krijgt. De verwachting is dat er rechtszaken ontstaan over het niet tijdig regelen van een vervangende MP. In de huidige praktijk is een faillissement één keer voorgekomen.

Pijler III: Systemen op orde en ondersteunend aan de energietransitie

Het doel van pijler III is om de kaders voor systemen klaar te maken voor de toekomst, in het bijzonder de energietransitie.

² Omdat de code vervalt, maar niet alle afspraken uit de codes worden overgenomen in de regelgeving.

Pijler III is grotendeels een voortzetting van de huidige praktijk en implementatie van richtlijn EU 2019/944. Het belangrijkste discussiepunt is de herijking van de aansluit- en transporttaak.

Met betrekking tot de herijking van de aansluit- en transporttaak zijn de volgende punten naar voren gekomen:

- Voor potentieel aangeslotenen is transparantie vanuit de systeembeheerder belangrijk, om op tijd op congestie te kunnen anticiperen. Systeembeheerders geven aan dat systemen om congestie real time transparant te maken grote investeringen vragen. Deze investeringen zijn niet direct het gevolg van het wetsvoorstel Energiewet en zouden zonder het wetsvoorstel ook zijn gemaakt. Wel zorgt het wetsvoorstel voor een versnelling van dit proces.
- De geïnterviewde potentieel aangeslotenen hebben geen bezwaren tegen het vervallen van de termijn van 18 weken, maar vinden het wel belangrijk om zekerheid te hebben. Volgens hen moet vooraf worden bepaald hoe lang de 'redelijke termijn' is, zodat de systeembeheerder hieraan gehouden kan worden.
- Producenten en afnemers vinden het belangrijk dat geborgd wordt dat systeembeheerders investeren en dat de mogelijkheden om later aan te sluiten aan congestie-management en flexibiliteit in te kopen nooit in de plaats komen van investeringen. Het is belangrijk dat het transparantieniveau bij congestie-management duidelijk is. Als bijvoorbeeld sprake is van transparantie via de netten, waarbij aangeslotene op afstand worden afgeschakeld, verwachten systeembeheerders hoge investeringen te moeten doen.

Het verminderen van de boekhoudplicht voor systeembeheerders leidt naar verwachting tot een kleine verlaging van de structurele lasten. Daar staat tegenover dat andere marktpartijen het voor mogelijk houden dat de natuurlijke monopoliepositie van systeembeheerders hierdoor wordt versterkt.

Het verbod voor transmissiesysteembeheerders en distributiesysteembeheerders op het inkopen van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten leidt volgens de systeembeheerders tot een probleem voor blindstroom. Blindstroom is alleen lokaal bruikbaar, waardoor verwacht wordt dat er veel lokale monopolisten zijn die een hoge prijs vragen. Ook voor het inkopen van flexibiliteit wordt dit probleem genoemd. Producenten geven aan zowel voor blindstroom als voor flexibiliteit mogelijkheden te zien op de markt om dit aan te bieden. Dit kan, afhankelijk van de technische eisen die de toezichthouder stelt, mogelijk leiden tot nieuwe partijen, zoals zonne- en windparken, energiecentrales en aggregatoren, die actief op de markt worden. Veel zonne- en windparken kunnen blindstroom bijvoorbeeld technisch al leveren. Om blindstroom te kunnen leveren zijn investeringen nodig om het blindstroomvermogen te bundelen.

Pijler IV: Ruimte voor nieuwe marktinitiatieven

Pijler IV beoogt de eindafnemer met kleine aansluiting te activeren op de Elektriciteitsmarkt. Uit de interviews kwam naar voren dat er veel (technische) belemmeringen zijn om dit voor elkaar te krijgen. Daarom worden weinig tot geen effecten op de markt en innovatie verwacht van deze pijler.

De mogelijkheid voor vraagresponsdiensten wordt naar verwachting van de respondenten (voorlopig) niet veel gebruikt. Met de huidige slimme metersystemen worden de verbruiksgegevens pas een dag later doorgegeven, waardoor anticiperen op de prijs minder goed mogelijk is. Daarnaast is de software hiervoor nog niet breed genoeg toegankelijk. Leveranciers geven aan dat het verplicht aanbieden van dynamische prijscontracten nadelig voor ze is als er weinig vraag is naar dynamische prijzen. Er zijn investeringen voor nodig om dit te kunnen doen.

De respondenten verwachten daarnaast dat afnemers met een kleine aansluiting nauwelijks gebruik maken van de mogelijkheid voor het verleggen van balanceringsverantwoordelijkheid. Ook verwachten ze dat energiecoöperaties nauwelijks zelf leverancier worden. Belangrijk bij heel pijler IV is dat deze zaken formeel mogelijk maakt die deels technisch (nog) niet grootschalig kunnen. Daarom zijn veel effecten pas op de lange termijn duidelijk, afhankelijk van technologische vooruitgang en de mate waarin marktprijzen het mogelijk maken om gebruik te maken van vraagresponsodiensten.

Bij de certificering voor vergelijkingsinstrumenten zijn volgens de prijsvergelijkers niet de hiervoor noodzakelijk kosten het probleem, maar de verplichting om alle prijzen te vergelijken. Mogelijk moeten hierdoor 'spookpakketten' van leveranciers op de website worden vergeleken. Dit kan er op de langere termijn voor zorgen dat het vertrouwen in prijsvergelijkers daalt. Als dit gebeurt erodeert het verdienmodel van prijsvergelijkers en gaat de transparantie voor consumenten erop achteruit.

Pijler V: Meer bescherming voor eindafnemer

Pijler V beoogt de eindafnemers beter te beschermen en voor de definities aan te sluiten op richtlijn EU 2019/944. Voor de concept Bedrijfseffectentoets is de belangrijkste wijziging dat het begrippenkader voor (eind)afnemers wijzigt.

Systeembeheerders en leveranciers moeten een eenmalige investering doen als gevolg van de wijziging van het begrippenkader voor (eind)afnemers. Leveranciers geven daarnaast aan dat het moeilijker is om te bepalen hoeveel personeel een afnemer in dienst heeft dan hoe groot de meter van een afnemer is.

Het aanscherpen van de eisen voor de leveringsvergunning leveren een toename van regeldruk op. Daarnaast kan het de drempelverhogend werken voor nieuwe actoren om te gaan leveren. Aan de andere kant geven respondenten aan dat de consument hierdoor beter beschermd is.

Conclusies

- Een aantal wijzigingen uit het wetsvoorstel Energiewet zijn bestaande praktijk of sluiten aan bij de energietransitie, die mede uit het Klimaatakkoord volgt. In het wetsvoorstel worden namelijk de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet samengevoegd. De inrichting van de markt blijft op hoofdlijnen gelijk aan de huidige situatie. Ontwikkelingen rondom de energietransitie worden ook vanuit de maatschappelijke ontwikkelingen gevraagd. Voorbeelden hiervan zijn het aanbieden van dynamische prijzen, de opkomst van energiecoöperaties en de opkomst van energie/duurzaamheidsplatforms.
- Een deel van de wijzigingen is op dit moment nog onvoldoende uitgewerkt, omdat deze in nog uit te werken lagere regelgeving pas helder wordt. Dit geldt bijvoorbeeld voor onderwerpen in pijler I. Daarnaast zijn onderwerpen, met name de herijking van de aansluit- en transporttaak nog onduidelijk. Het is afhankelijk van de concrete uitwerking in lagere regelgeving of sprake is van beperkte of substantiële effecten op de regeldruk, marktwerking en innovatie.
- Het versterken van de data-uitwisseling en de aanpassing van de definities leiden waarschijnlijk tot hoge eenmalige (regeldruk)kosten. Om aan deze verplichtingen te voldoen zijn er investeringen in ICT-systemen nodig. Daarnaast zijn er ook periodieke controles nodig op het type eindafnemer.
- Er liggen marktkansen voor het aanbieden van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten en dynamische elektriciteitsprijzen. Er zijn hierbij kansen voor de markt voor blackstartmogelijkheden en blindstroom.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	8
2	Werkwijze en uitgangspunten	10
2.1	Werkwijze en methodiek	10
2.2	Uitgangspunten	11
2.3	Doelgroep	12
3	De Nulsituatie	16
4	Wijzigingen wetsvoorstel Energiewet	18
4.1	Algemeen	18
4.2	Wijzigingen pijler I: Een versterkt kader voor toekomstige systeemintegratie	18
4.3	Wijzigingen pijler II: Energiedata als noodzakelijke en kansrijke grondstof voor het systeem	19
4.4	Wijzigingen pijler III: Systemen op orde en ondersteunend aan de energietransitie	24
4.5	Wijzigingen pijler IV: Ruimte voor nieuwe marktinitiatieven	29
4.6	Wijzigingen pijler V: Meer bescherming voor eindafnemers	33
4.7	Wijzigingen pijler VI: Toezicht	36
5	Beantwoording van de BET-vragen	37
5.1	Regeldrukeffecten	37
5.2	Innovatie-effecten en markteffecten	39
5.3	Overige bedrijfseffecten	41
6	Conclusies	42
6.1	Conclusies	42
Bijlagen		
I	Projectorganisatie	45
II	Begrippenlijst	46
III	Bronnenlijst	48

1 Inleiding

Achtergrond

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) werkt aan het in voorbereiding zijnde wetsvoorstel voor de Energiewet. Deze nieuwe wet is een herziening en samenvoeging van de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet³. Hiermee is de stroomlijning, optimalisatie en modernisering van de energiesector, zoals eerder voorgenomen met het wetsvoorstel STROOM⁴, weer opgepakt. Daarnaast zijn er ook andere ontwikkelingen die onderdeel zijn van het wetsvoorstel Energiewet. Ten eerste betreft dit het Clean Energy for all Europeans Package (CEP), met de implementatie van de vierde elektriciteitsrichtlijn⁵ en enkele verordeningen⁶, een herziening van de huidige richtlijn uit 2012 en de omzetting van enkele nationale beleidsmaatregelen in regelgeving. Dit laatste betreft:

- Aanpassingen ten behoeve van de energietransitie.
- Aanpassingen vanwege de problemen met netcapaciteit in delen van het land.
- De wensen vanuit de sector tot aanpassing van de wet- en regelgeving op het punt van, bijvoorbeeld, tariefregulering en leveringen.
- Het toepassen van de bepalingen uit de vierde elektriciteitsrichtlijn.

Aanleiding

Eind 2019 zijn de eerste uitwerkingen van het wetsvoorstel Energiewet van het ministerie van EZK met Sira Consulting besproken. Op basis van deze eerste uitwerkingen zijn de verbanden tussen beoogde maatregelen en effecten in kaart gebracht. In juli 2020 vond een digitale stakeholdersbijeenkomst van het ministerie van EZK over het wetsvoorstel Energiewet plaats, waarin de contouren van het wetsvoorstel zijn geschetst. De voorloper van de Memorie van toelichting, het door het ministerie van EZK uitgewerkte document 'Contouren van de Energiewet', fungeerde hierbij als leidraad. Dit document is ook in dit onderzoek het uitgangspunt geweest, evenals de (later) beschikbare conceptwetteksten.

Het ministerie van EZK, directie Elektriciteit, heeft Sira Consulting gevraagd om op basis van deze documenten de gevolgen van de voorgenomen regelgeving in kaart te brengen. Een effectentoets is nodig om, conform het Integraal afwegingskader (IAK)⁷, de financiële en economische gevolgen van het wetsvoorstel Energiewet voor bedrijven te bepalen. Het betreft het uitvoeren van een Bedrijfseffectentoets (BET) inclusief de regeldrukeffecten.

Doelstelling

De hoofddoelstelling voor het onderzoek 'Externe Bedrijfseffectentoets in het kader van het wetsvoorstel Energiewet' luidt:

Het inzichtelijk maken en rapporteren van de effecten voor bedrijven van het wetsvoorstel Energiewet door het uitvoeren van een Bedrijfseffectentoets en het kwalitatief en kwantitatief in kaart brengen van de beoogde en niet-beoogde effecten op bedrijven.

³ Kamerstukken II 2017/18, 30169, nr. G over de wetgevingsagenda energietransitie

⁴ In december 2015 is dit voorstel afgewezen door de Eerste Kamer.

⁵ EU-richtlijn 2019/944.

⁶ Verordening (EU) 2019/941 betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector, Verordening (EU) 2019/942 tot oprichting van een Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators (herschikking), Verordening (EU) 2019/943 betreffende de interne markt voor elektriciteit (herschikking).

⁷ Website KCWJ, Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving, [link](#) (geraadpleegd 15 oktober 2020).

De inzichten uit de BET worden meegenomen in de verdere voorbereiding en besluitvorming in het wetgevingstraject van het wetsvoorstel Energiewet. De uitkomsten dienen inzichtelijk te maken of het wetsvoorstel verdere aanpassing behoeft en zijn direct bruikbaar voor de toelichting bij het wetsvoorstel.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de werkwijze, uitgangspunten en de doelgroep toegelicht. In hoofdstuk 3 wordt de regeldruk voor bedrijven beschreven als gevolg van de huidige Elektriciteitswet afgezet tegen de verwachte effecten van het wetsvoorstel Energiewet. Hoofdstuk 4 beschrijft de beoogde maatregelen in het wetsvoorstel Energiewet en worden de effecten voor de bedrijven uitgewerkt. Hoofdstuk 5 bevat de antwoorden op de Bedrijfseffectentoets. Hoofdstuk 6 geeft de conclusie weer.

2 Werkwijze en uitgangspunten

In dit hoofdstuk worden de gehanteerde werkwijze en gebruikte methodieken en de uitgangspunten toegelicht. Ook beschrijven wij welke doelgroepen zijn betrokken bij de wijzigingen van het wetsvoorstel Energiewet en wat de omvang van deze doelgroepen is.

2.1 Werkwijze en methodiek

2.1.1 Werkwijze

Aan de hand van de door het ministerie van EZK beschikbaar gestelde informatie over de voorgenomen wijzigingen, zijn de effecten voor bedrijven kwalitatief in kaart gebracht. Hiermee is bepaald welke gegevens noodzakelijk zijn voor het in kaart brengen van de effecten. Met behulp van de eerder uitgevoerde nulmeting in 2012, de wijzigingen in de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet, de concepten van de voorgenomen regelgeving van het wetsvoorstel Energiewet en de interviews met verschillende stakeholders zijn de benodigde gegevens verzameld. Onderstaand lichten we de belangrijkste werkzaamheden toe.

Actualisatie nulmeting

Om de bedrijfseffecten die ontstaan door de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Energiewet te bepalen, zijn eerst de effecten van de huidige situatie in kaart gebracht. In 2012 is een nulmeting van de regeldrukeffecten van de huidige Elektriciteitswet en de Gaswet uitgevoerd.⁸ Het wetsvoorstel STROOM is in 2015 niet aangenomen, waardoor er sinds 2012 relatief weinig veranderd is. In de praktijk zijn in de periode tussen 2012 en nu, al bepaalde wijzigingen geactualiseerd en doorgevoerd op de energiemarkt. Het is belangrijk om deze effecten afzonderlijk in kaart te brengen en de cijfers uit de nulmeting te actualiseren voor de huidige situatie, omdat deze effecten niet zijn toe te schrijven aan het wetsvoorstel Energiewet.

De actualisatie van de nulmeting is uitgevoerd met behulp van beschikbare gegevens van onder meer het CBS en brancheorganisaties. Hierbij zijn de belangrijkste onderwerpen uit de nulmeting geactualiseerd. In hoofdstuk 3 is de actualisatie van de nulmeting in detail uitgewerkt.

Schets interventielogica

Op basis van de eerste uitwerkingen van het wetsvoorstel Energiewet zijn de verbanden tussen beoogde maatregelen en effecten (gewenste effecten en neveneffecten) in kaart gebracht. De eerste schetsen van deze interventielogica zijn besproken in vijf bijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten is met beleidsmedewerkers van het ministerie van EZK de interventielogica verder aangevuld. In bijlage I is een overzicht opgenomen van de deelnemers van de bijeenkomsten.

Praktijkonderzoek: interviews

Om praktijkgegevens te verzamelen zijn 21 bedrijven en organisaties geïnterviewd die actief zijn op de energiemarkt. In bijlage I is een overzicht gegeven van het aantal bedrijven dat per doelgroep is betrokken bij dit onderzoek.

⁸ Ecorys & Van Zutphen Economisch Advies (2012). Nulmeting regeldrukkosten Elektriciteitswet 1998 en Gaswet.

2.1.2 Methodiek

De belangrijkste methodiek die in dit onderzoek is gehanteerd is de Bedrijfseffectentoets (BET). De BET is uitgevoerd aan de hand van de daarvoor opgestelde vragenlijst.⁹ Daarnaast is op verzoek van het EZK in de BET, waar relevant, aandacht gegeven aan de effecten op het MKB. De bedrijfseffecten die invloed kunnen hebben op de regeldruk en de kwantitatieve gegevens zijn conform het Handboek Meting Regeldrukkosten van het ministerie van EZK verwerkt in het standaard kostenmodel, waarmee de regeldrukeffecten worden uitgerekend. De resultaten zijn vastgelegd in dit rapport.

In de onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van de belangrijke onderzoekstechnieken die in dit onderzoek zijn toegepast om de BET uit te voeren.

Tabel 1. Gebruikte onderzoeksmethoden en -technieken

Methodie/techniek	Motivatie
BET	Is als onderdeel van het IAK een vaste methodiek voor het in kaart brengen van de effecten op bedrijven van nieuwe en gewijzigde regelgeving.
Regeldruk	Een onderdeel van de BET is het kwantificeren van de effecten op de regeldruk van bedrijven. Via een vaste methodiek, vastgelegd in het 'Handboek Meting Regeldrukkosten' van het ministerie van EZK, zijn waar mogelijk de eenmalige en structurele administratieve lasten en nalevingskosten berekend van het wetsvoorstel voor de Energiewet.
Bureauonderzoek	Geeft inzicht in de beschikbare informatie voor, onder andere, de nulmeting. De resultaten zijn ook gebruikt voor de stakeholderanalyse.
Stakeholderanalyse	Geeft inzicht in de te betrekken stakeholders en deskundigen.
Bijeenkomsten	Interactieve werkvorm waarin de deelnemers actief aan het werk zijn gegaan met de voorgenomen regelgeving. Tijdens de bijeenkomsten zijn de voorbereide onderdelen (per subteam) toegelicht.
Bedrijfsinterviews	Specifieke interviewtechniek die inzicht geeft in het proces en de praktijk-effecten van bedrijven. Het gaat hierbij om de verwachte effecten in termen van tijd en kosten. Daarnaast is ook gevraagd naar de verwachte bedrijfsoverstijgende effecten.
Interactieve besluitvorming	Waarborgt dat de beslissingen over scope, uitgangspunten en resultaten in samenspraak met de opdrachtgever tot stand komen.

2.2 Uitgangspunten

Voor het uitvoeren van het onderzoek zijn enkele verschillende methodische en inhoudelijke uitgangspunten gehanteerd. In deze paragraaf zijn deze uitgangspunten toegelicht.

De Memorie van toelichting is het uitgangspunt

Voor de uitvoering van het onderzoek is gebruik gemaakt van de beschikbare concepten van de voorgenomen regelgeving en toelichtingen van het Wetsvoorstel Energiewet. Dit betreft een voorloper van de Memorie van toelichting, namelijk het document 'Contouren van de Energiewet' (versie van 17 juli 2020)¹⁰ en de beschikbare wetteksten over energiemarkten, systeembeheer en gegevensuitwisseling. Daarnaast is gebruik gemaakt van de in 2012 uitgevoerde nulmeting en de eerder uitgevoerde BET voor het wetsvoorstel STROOM. Voor de nulmeting is gebruik gemaakt van memories van toelichting van wijzigingen in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.

⁹ KCWJ. (2018). Vragen Bedrijfseffectentoets.

¹⁰ Met name hoofdstuk 3 is geraadpleegd waar de belangrijkste interventies zijn toegelicht.

Afbakening financiële effecten

In het onderzoek zijn de volgende effecten onderzocht:

- Regeldruk (administratieve lasten en nalevingskosten) en financiële kosten van bedrijven en instellingen.
- Bedrijfseconomische effecten aan de hand van de Bedrijfseffectentoets (BET).¹¹

Tarieven

Voor de berekening van de effecten zijn vaste tarieven gebruikt om de tijdsbesteding van de verschillende actoren te vertalen naar kosten. Hiervoor is gebruikgemaakt van het Handboek Meting Regeldrukkosten¹². Dit betreft de interne tarieven voor personeel bij bedrijven.

Volledige naleving

Bij het berekenen van regeldrukkosten en de uitvoeringslasten wordt op basis van de gevolgde methodiek ervan uitgegaan dat de wet- en regelgeving in Nederland geheel wordt nageleefd door bedrijven, burgers, medeoverheden en het Rijk.

Onderscheid eenmalige en structurele lasteneffecten

In dit onderzoek is onderscheid gemaakt tussen de eenmalige en de structurele lasteneffecten. De eenmalige lasten zijn de noodzakelijke handelingen waar bedrijven en overheden alleen bij de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Energiewet mee te maken zullen hebben. Dit betreft bijvoorbeeld de kennisname van de wijzigingen van de regelgeving. De structurele lasten zijn de verplichtingen die periodiek terugkomen.

Ook is onderscheid gemaakt tussen administratieve lasten (AL) en inhoudelijke nalevingskosten (NK). Administratieve lasten zijn kosten als gevolg van informatieplichten in de richting van de Rijksoverheid, waaronder toezichthouders. Inhoudelijke nalevingskosten zijn alle kosten die een direct gevolg zijn van wet- en regelgeving, voor zover het geen administratieve lasten zijn.

In dit rapport is voornamelijk een kwalitatieve beschrijving opgenomen van de mogelijke regeldrukeffecten. Hierbij is rekening gehouden met de uitgangspunten van het SKM, door het maken van onderscheid tussen eenmalige en structurele lasten en tussen administratieve lasten (AL) en inhoudelijke nalevingskosten (NK).

2.3 Doelgroep

In de 'Aanwijzing voor de Regelgeving' is bepaald dat de gevolgen voor bedrijven van regelgeving in kaart moeten worden gebracht. In het Integraal Afwegingskader zijn de mogelijkheden om deze gevolgen in kaart te brengen verder uitgewerkt. Hierbij is de bedrijfseffectentoets aangewezen als het instrument om de gevolgen voor het bedrijfsleven op het gebied van regeldruk, marktwerking en innovatie in kaart te brengen. De eerste vraag uit de BET betreft welke doelgroep wordt geraakt en of het MKB hierbij betrokken is.

Voor het wetsvoorstel Energiewet geldt, dat deze de elektriciteits- en gasector vrijwel geheel raakt. Een (beperkt) deel van de wijzigingen betreft hierbij het MKB, zoals bijvoorbeeld energiecoöperaties of kleine energieleveranciers. In deze paragraaf is per

¹¹ Voor dit onderzoek is uitgegaan van de versie van de Bedrijfseffectentoets die op 13 februari 2018 is gepubliceerd.

¹² Ministerie EZK. (2018). Handboek Meting Regeldrukkosten.

doelgroep beschreven op welke en welk aantal bedrijven en instellingen de regelgeving betrekking heeft. Hiermee beantwoorden we gelijktijdig vraag 1 uit de BET:

Voor hoeveel bedrijven en voor welke categorieën bedrijven worden bedrijfseffecten verwacht?

In de onderstaande tabel is een samenvattend overzicht gegeven van de typen en het aantal bedrijven dat per doelgroep te maken krijgt met de wijzigingen uit het wetsvoorstel Energiewet.

Tabel 2. Aantal en typen bedrijven beïnvloed door wijzigingen wetsvoorstel Energiewet

Type bedrijf	Omvang totaal	
	Elektriciteit	Gas
Distributiesysteembeheerders ¹³	7	7
Transmissiesysteembeheerders	1	1
Producenten ¹⁴ ...waarvan energiecoöperaties ¹⁵	12.567 Circa 600	
Vergunninghoudende leveranciers ¹⁶	59	59
Meetverantwoordelijke partijen ¹⁷	13	11
GDS-beheerders ¹⁸	134	
Aanbieders vergelijkingsinstrumenten ¹⁹	30	
Aanbieders niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten	Onbekend	
Balanceringsverantwoordelijke partij ²⁰	33	

¹³ Netbeheer Nederland, Wie is mijn netbeheerder, [link](#) (geraadpleegd 29 januari 2021).

¹⁴ Dit betreft alle producenten zonne-energie boven de 0,015MW, producenten van biomassa, water en windenergie en verder alle overige energieproducenten (Certiq en Vertogas, 2020). In dit aantal is ook een deel van de huishoudens met zonnepanelen opgenomen. Het aantal producenten, inclusief nieuwe energiecoöperaties, wat direct aan het net levert ligt lager. We gaan ervan uit dat het bij productie onder de 0,015 MW altijd om (huishoudelijke afnemers) gaat die produceren door middel van zonnepanelen. Daarom is ervoor gekozen alleen de producenten boven 0,015 MW op te nemen.

¹⁵ Het aantal energie coöperaties bedroeg eind 2019 582 (HIER opgewekt en RVO.nl, Lokale Energie Monitor, 2019). Voor 2020 wordt een beperkte groei verwacht, waardoor het aantal energie coöperaties ongeveer 600 bedraagt. Dit zijn allemaal MKB-bedrijven (HIER opgewekt 2020).

¹⁶ Website ACM, Energieleveranciers, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).

¹⁷ Website TenneT, MV Register Elektriciteit, [link](#) & Website TenneT, MV Register Gas, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).

¹⁸ Website ACM, Register ontheffingen ACM, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).

¹⁹ Dit is een conservatieve inschatting (gebaseerd op e-mail ACM, 2020). Het aantal vergelijkingswebsites ligt mogelijk hoger, maar concrete cijfers ontbreken. Ten opzichte van 2011 is sprake van een stijging: er waren toen 15 vergelijkingswebsites actief (NMa, Rapportage Energieprijsvergelijkers, 2011).

²⁰ Dit betreft alle volledige erkenningen die zijn verstrekt. Alleen bij een volledige erkenning mag een bedrijf actief zijn als balanceringsverantwoordelijke partij (Website TenneT, PV Register, [link](#) (geraadpleegd 3 december 2020).

2.3.1 **Systeembeheerders**

Op de elektriciteits- en gasmarkt zijn systeembeheerders actief die verantwoordelijk zijn voor het goed functioneren van één of meerdere elektriciteits- en/of gasnetten in Nederland. Er zijn twee typen systeembeheerders:

1. **Distributiesysteembeheerders**²¹: dit zijn de systeembeheerders die verantwoordelijk zijn voor de aansluiting op, het beheer en transport van het middenspanningsnet en het laagspanningsnet (elektriciteit) en/of gasdistributiesysteem onder lage druk (onder 8 bar) . Wettelijk is vastgelegd voor welk regionet de systeembeheerder verantwoordelijk is.
2. **Transmissiesysteembeheerders**²²: dit is de systeembeheerder die verantwoordelijk is voor 1. het landelijk hoogspanningsnet (elektriciteit) of 2. het landelijk gastransportnet (druk boven 8 bar).

De transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit is TenneT. TenneT is verantwoordelijk voor de balans op het elektriciteitsnet, draagt zorg voor de veiligheid en betrouwbaarheid van de stroomvoorziening en beheert het systeem van balanceringsverantwoordelijkheid.²³ Daarnaast is TenneT aangesteld als systeembeheerder op zee²⁴.

De transmissiesysteembeheerder voor gas is Gasunie Transport Services (GTS). GTS is verantwoordelijk voor onder andere het beheer, de kwaliteit en de balans op het gastransportnetwerk en draagt zorg voor de veiligheid en betrouwbaarheid van het gastransportsysteem.²⁵

2.3.2 **Producenten**

Producenten zijn verantwoordelijk voor de opwek van elektriciteit of gas. Dit betreft opwek van grijze energie (opwek vanuit fossiele brandstoffen, zoals gas en kolen) of groene energie (opwek vanuit duurzame brandstoffen, zoals waterkracht, windenergie, zonnenergie of biomassa). Ook zijn er producenten van hernieuwbare warmte, zoals producenten van warmtekrachtkoppelingen. Een relatief nieuwe groep producenten zijn de **energiecoöperaties**, waarbij burgers zich organiseren om zelfstandig duurzame energie op te wekken. Een producent kan gelijktijdig ook leverancier zijn.

2.3.3 **Vergunninghoudende leveranciers**

Vergunninghoudende leveranciers zijn verantwoordelijk voor de levering van elektriciteit of gas en verkopen deze aan consumenten en/of aan zakelijke energieafnemers. Een vergunninghoudende leverancier kan gelijktijdig ook producent zijn. Leveranciers die in de huidige situatie leveren aan kleinverbruikers²⁶ (met name huishoudens), zijn vergunningplichtig en dienen een vergunning aan te vragen bij ACM. Na inwerkingtreding van het wetsvoorstel Energiewet is deze vergunningsplicht van toepassing op alle leveranciers die leveren aan huishoudelijke afnemers en micro-ondernemingen (incl. zzp'ers).

2.3.4 **Meetverantwoordelijke partijen**

Meetverantwoordelijke partijen hebben de taak om energiemeters te plaatsen, te onderhouden en af te lezen, meetdata te verzamelen, het energieverbruik vast te stellen en te valideren en de verbruiksgegevens naar systeembeheerders te sturen. Een

²¹ De oude term is regionale netbeheerder.

²² De oude term is landelijke netbeheerder.

²³ Website TenneT, Netbeheerders, [link](#) (geraadpleegd 30 november 2020).

²⁴ Website TenneT, Stroomproducenten, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).

²⁵ Website GTS, Taken, [link](#) (geraadpleegd 30 november 2020).

²⁶ Kleinverbruikers zijn alle afnemers met een aansluiting met een maximale capaciteit van 3x80A (elektriciteit) of 40m³(n)/uur (gas).

meetverantwoordelijk partij voor elektriciteit is verplicht een erkenning aan te vragen bij TenneT en is opgenomen in het MV-register Elektriciteit of het MV-register Gas²⁷. Met de komst van het wetsvoorstel Energiewet wordt ACM verantwoordelijk voor het verstrekken van erkenningen voor meetverantwoordelijke partijen.

2.3.5 Beheerders van gesloten distributiesystemen (GDS-beheerders)

Eigenaren van gesloten distributiesystemen hebben meerdere gas- en/of elektriciteitsleidingen die andere verbruikers van energie voorzien. Dit betreft vooral bedrijfsmatig of industrieel gebruik, waarbij het net alleen voor eigen gebruik of bijvoorbeeld vanwege veiligheidsredenen is geïntegreerd in het bedrijfsproces. Omdat systeembeheerders wettelijk verplicht zijn om het systeembeheer uit te voeren, moet een GDS-beheerder in principe een systeembeheerder aanwijzen. Alleen door een ontheffing bij ACM aan te vragen mag een GDS-beheerder het net zelf beheren²⁸.

2.3.6 Aanbieders van vergelijkingsinstrumenten

Aanbieders van vergelijkingsinstrumenten vergelijken (online) energieproducten van energieleveranciers op verschillende zaken, zoals prijs of productvoorwaarden. Vergelijkingswebsites fungeren als een bemiddelaar tussen de consument en de leverancier. Consumenten kunnen via de prijsvergelijker een energiecontract bij de energieleverancier afsluiten²⁹.

2.3.7 Aanbieders niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten

Potentiële aanbieders van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten zijn marktpartijen die diensten aanbieden aan systeembeheerders voor de exploitatie van het distributiesysteem. Systeembeheerders gebruiken dit onder andere voor de continuïteit en transport van het net. Voorbeelden hiervan zijn blindstroominjecties, blackstartmogelijkheden en voltagediensten. Aanbieders die op de markt actief zijn, zijn vaak producenten.

Er zijn geen gegevens beschikbaar over het aantal producenten dat niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten aanbiedt.

2.3.8 Balanceringsverantwoordelijke partij (BRP)³⁰

BRP's zijn bedrijven die ervoor zorgen dat de vraag naar en het aanbod van elektriciteit en/of gas op elkaar aansluiten. Aangeslotenen op het elektriciteits- en/of gasnetwerk zijn balanceringsverantwoordelijk. Voor aangeslotenen met een kleine aansluiting is deze taak (in de huidige situatie) wettelijk belegd bij de leverancier. Aangeslotenen met een grote aansluiting besteden de balanceringsverantwoordelijkheid vaak uit aan een BRP. BRP's zijn in de huidige situatie verplicht om een erkenning aan te vragen bij TenneT³¹. Deze partijen zijn verplicht om de verwachte energieproductie, -verbruik en -transport aan systeembeheerders door te geven. Als deze inschatting in de praktijk afwijkt, ontstaat er een onbalans. Een BRP betaalt de kosten die ontstaan voor het corrigeren van de ontstane onbalans aan TenneT.

²⁷ Website TenneT, Meetverantwoordelijkheid, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).

²⁸ Website ACM, Ontheffing aanwijzing netbeheerder, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).

²⁹ Website AFM, Vergelijkingsites, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).

³⁰ De oude term hiervoor is programmaverantwoordelijke.

³¹ Website TenneT, Balanceringsverantwoordelijkheid, [link](#) (geraadpleegd 2 december 2020).

3 De Nulsituatie

Om de effecten van het wetsvoorstel Energiewet ten opzichte van de huidige situatie te bepalen moet de huidige situatie in kaart worden gebracht. Hiervoor hebben wij gebruik gemaakt van de nulmeting die in 2012 van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet is gemaakt³².

Deze nulmeting is geactualiseerd met behulp van:

- Regeldrukonderzoeken die zijn uitgevoerd naar aanleiding van wijzigingen.
- Diverse bronnen om de meest recente aantallen partijen na te gaan³³.
- Actualisering van het uurtarief van Ecorys.

In de nulmeting worden de wijzigingen verwerkt voor zover die (1) reeds aangenomen waren of (2) ingediend zijn bij de Tweede Kamer op 1 december 2019. De grootste wijziging in regeldrukkosten is de verandering in het beleid met betrekking tot garanties en certificaten van oorsprong. Door het zogenaamde 'Full Disclosure'-systeem moet nu voor alle energie een certificaat van oorsprong zijn, in plaats van alleen voor duurzame energie.

In tabel 3 zijn de wetten, Algemene Maatregelen van Bestuur en Ministeriële Regelingen weergegeven die zijn verwerkt in de nulmeting.

Tabel 3. Wijzigingen Elektriciteitswet en Gaswet tussen 2012 en 2019

Wijzigingen	Gas/Elektriciteit	Niveau
Implementatie richtlijnen en verordeningen (Kamerstukken 32 814)	Beide	Wet
Besluit factuur, verbruiks- en indicatief kostenoverzicht energie (Staatsblad 2018, 173)	Beide	AMvB
Besluit investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas (Staatsblad 2018, 375)	Beide	AMvB
Regeling garanties van oorsprong en certificaten van oorsprong (Staatscourant 2014, 35704 en staatscourant 2019, 37126)	Beide	Ministeriële Regeling
Regeling investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas (Staatscourant 2018, 63138)	Beide	Ministeriële Regeling
Instellingswet ACM (Kamerstukken 33 186, 3)	Elektriciteit	Wet
Tijdig realiseren doelstellingen Energieakkoord (Kamerstukken 34 401)	Elektriciteit	Wet
Minimaliseren gaswinning Groningenveld (Kamerstukken 34 957)	Gas	Wet

³² Ecorys & Van Zutphen Economisch Advies (2012). Nulmeting regeldrukkosten Elektriciteitswet 1998 en Gaswet.

³³ De belangrijkste zijn de ACM en het CBS.

In de nulmeting van 2012 is voor elke verplichting gerekend met een uurtarief van € 53,24. Dit uurtarief is het uurtarief voor managers uit de handleiding voor regeldruk 'Meten is weten II'. Dit is geactualiseerd aan de hand van de ontwikkeling van cao-lonen. Voor het actualiseren van de nulmeting is uitgegaan van het uurtarief voor hoogopgeleide medewerkers uit het Handboek Meting Regeldrukkosten³⁴. Dit tarief bedroeg € 54 met het prijsniveau van 2016. De cao-lonen zijn tussen 2016 en 2020 toegenomen met 9,2%³⁵. Daarom rekenen wij met een uurloon van € 59.

De externe kosten zijn niet geïndexeerd. Als in de regeldrukkonderzoeken onder de wijzigingen expliciet is gerekend met een zelfgekozen uurtarief is dit ook niet geïndexeerd.

In tabel 4 is aangegeven hoeveel regeldruk er in de nulsituatie is op wetsniveau. In tabel 5 is aangegeven hoeveel regeldruk er totaal is in de nulsituatie.

Tabel 4. Regeldruk Elektriciteitswet 1998 en Gaswet

Wet- en regelgeving	Regeldruk
Elektriciteitswet 1998	€ 16.853.200
Gaswet	€ 16.692.400
Totaal	€ 33.545.600

Tabel 5. Regeldruk Elektriciteitswet 1998, Gaswet en onderliggende regelgeving

Wet- en regelgeving	Regeldruk
Elektriciteitswet 1998	€ 16.853.200
Gaswet	€ 16.692.400
Besluit factuur, verbruiks- en indicatief kostenoverzicht energie	€ 3.894.000
Regeling garanties van oorsprong voor energie uit hernieuwbare energiebronnen en HR-WKK-elektriciteit	€ 3.874.800
Besluit investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas	€ 1.022.200
Besluit vergunning levering gas aan kleinverbruikers	€ 95.400
Besluit vergunning levering elektriciteit aan kleinverbruikers	€ 84.300
Regeling investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas	€ 44.800
Regeling afnemers en monitoring Elektriciteitswet 1998 en Gaswet	€ 17.400
Besluit leveringszekerheid gaswet	€ 1.700
Totaal	€ 42.580.200

³⁴ Ministerie EZK. (2018). Handboek Meting Regeldrukkosten.

³⁵ Website CBS, Cao-lonen, contractuele loonkosten en arbeidsduur; indexcijfers (2010=100), [link](#) (geraadpleegd op 17 februari 2021).

4 Wijzigingen wetsvoorstel Energiewet

4.1 Algemeen

Het doel van het wetsvoorstel Energiewet is te voorzien in een integraal en toekomstbestendig ordeningskader voor de elektriciteits- en gasmarkt. Dit kader 1) ondersteunt en stimuleert de energietransitie en 2) draagt bij aan een veilige, betrouwbare en betaalbare CO₂-arme energievoorziening.

De wijzigingen uit het wetsvoorstel zijn samen te vatten in zes pijlers. De wijzigingen zijn verder per pijler beschreven in de onderstaande paragrafen. De zes pijlers zijn:

- I. een versterkt kader voor toekomstige systeemintegratie;
- II. energiedata als noodzakelijke en kansrijke grondstof;
- III. systemen op orde en ondersteunend voor de energietransitie;
- IV. meer ruimte voor nieuwe marktinitiatieven;
- V. meer bescherming van eindafnemers;
- VI. toezicht.

In dit hoofdstuk worden de wijzigingen per pijler weergegeven. Hierbij is zo veel mogelijk aangesloten op hoofdstuk A-3 van de consultatieversie van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Energiewet³⁶. Voor meer informatie over de wijzigingen verwijzen wij u naar het gelijknamige kopje in de Memorie van toelichting. In een klein aantal gevallen hebben wij kopjes samengevoegd of gesplitst. Een voorbeeld is het kopje 'taken systeembeheerders' in paragraaf 4.4, dat in de Memorie van toelichting bestaat uit 'taken transmissiesysteembeheerders' en 'taken distributiesysteembeheerders'.

Indien onderscheid gemaakt kon worden tussen regeldruk-, markt- en/of innovatie effecten, is deze differentiatie aangebracht in het kader van de onderzoeksresultaten.

4.2 Wijzigingen pijler I: Een versterkt kader voor toekomstige systeemintegratie

Pijler I richt zich op het versterken en verbeteren van de regelgeving. De wijzigingen zijn gericht op het voorbereiden van toekomstige systeemintegratie, zoals het verduidelijken van de rollen van onder meer systeembeheerders en eindafnemers in het kader van de energietransitie.

Andere wijzigingen zijn gericht op het verbeteren en verduidelijken van de wet- en regelgeving, zoals het aanbrengen van consistentie en een duidelijke structuur en het wegnemen van verschillen tussen gas en elektriciteit. Tot slot zijn de wijzigingen gericht op het versterken van de grondslag van de regelgeving (legaliteit). Dit betreft met name het herschikken van een deel van de informatie die momenteel in de codes vastliggen die door de ACM zijn goedgekeurd, zoals de Informatiecode, de Meetcode Elektriciteit, de Meetcode Gas RNB en LNB. Deze wijzigingen zijn nader uitgewerkt in de pijlers II tot en met VI. De details hiervan komen in lagere regelgeving terecht, zoals in AMvB's en MR's.

³⁶ Bij de interviews is met name gebruik gemaakt van de voorloper van de Memorie van toelichting, namelijk 'het Contourendocument'.

Deze pijler bevat geen concrete wijzigingen en is van toepassing op alle partijen.

Generieke Onderzoeksresultaten

De respondenten geven aan dat zij weinig gevolgen verwachten van Pijler I, behalve een aantal algemene kanttekeningen bij het 'optillen' van zaken uit codes naar AMvB's en Ministeriële Regelingen enerzijds en bijbehorende privaatrechtelijke afspraken anderzijds.

Een deel van de respondenten geeft aan dat er eenmalige lasten verbonden zijn aan het veranderen van het systeem van codes naar AMvB's en Regelingen, bijvoorbeeld door aanpassingen aan ICT en contracten. Deze aanpassingen zijn een direct effect van de AMvB's en Regelingen, waardoor de effecten niet op wetsniveau zijn gekwantificeerd.

Verwacht wordt dat de AMvB's en Ministeriële Regelingen minder concreet zijn dan de codes en dat zaken door sectorafspraken nader moeten worden ingevuld. Respondenten voorzien extra lasten voor het maken van die afspraken en verwachten rechtsonzekerheid omdat deze afspraken niet algemeen verbindend worden verklaard door de ACM. Geen van de respondenten kan een onderbouwde inschatting maken van de verwachte omvang van deze kosten.

Omdat marktpartijen de regels niet meer zelf maken, verwachten respondenten dat de regelgeving op de lange termijn slechter aansluit op wensen uit de markt, omdat besluitvorming wordt gepolitiseerd. Dit is echter geen effect van de huidige voorgenomen regelgeving maar een effect dat op langere termijn kan optreden en zo ook voor extra kosten kan zorgen.

4.3 Wijzigingen pijler II: Energiedata als noodzakelijke en kansrijke grondstof voor het systeem

De tweede pijler richt zich op het digitaal uitwisselen van grote hoeveelheden gegevens.

- Dit betreft ten eerste wijzigingen ten behoeve van het verbeteren en rationaliseren van de meetketen.
- Ten tweede richt de pijler zich op het versterken van de beschikbaarheid van hoogwaardige en hoogfrequente gegevens, waarbij distributiesysteembeheerders de meetstanden per uur (gas) en per kwartier (elektriciteit) verzamelen.
- Ten derde richt de pijler zich op datadelen. Dit heeft als doel de informatiepositie van eindafnemers te versterken en nieuwe marktinitiatieven mogelijk te maken. Het wetsvoorstel legt ook vast wie beheer voert en welke verplichtingen dit met zich meebrengt.

Generieke onderzoeksresultaten

Pijler II bestaat uit twee onderdelen. Voor een groot deel wordt de huidige situatie voortgezet, behalve dat deze een (explicietere) wettelijke basis krijgt en voor een deel in AMvB's en Ministeriële Regelingen wordt gereguleerd.

Het tweede deel regelt de uitwisseling van gegevens en de verantwoordelijkheid voor die gegevens. Hiermee wordt vergaande data-uitwisseling mogelijk

gemaakt, die noodzakelijk is voor de energietransitie en om de eindafnemers te activeren (zie ook pijler IV). Respondenten geven aan dat de kosten en de baten van het nieuwe stelsel voor data sterk afhangen van de specifieke invulling. Voor het versterken van de beschikbaarheid van hoogwaardige en hoogfrequente gegevens en het delen daarvan zijn er eenmalige lasten om de ICT aan te passen.

Verantwoordelijkheden bij kleine aansluitingen

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerders, aangeslotene met kleine aansluiting, leveranciers.

Voor de kleine aansluitingen herijkt dit wetsvoorstel de huidige taken en verantwoordelijkheden rondom het hebben, plaatsen en beheren van meetinrichtingen en legt dit duidelijker op wetsniveau vast.

Onderzoekresultaten

Volgens de respondenten betekent de vastlegging van de verantwoordelijkheden bij kleine aansluitingen in de praktijk geen verandering.

Verantwoordelijkheden bij grote aansluitingen

Betrokken stakeholders: aangeslotenen met grote aansluiting, meetverantwoordelijke partijen, distributiesysteembeheerders, transmissiesysteembeheerders, maatschappelijke multisites.

Voor grote aansluitingen worden er enkele verduidelijkingen doorgevoerd. Dit omvat concreet de volgende wijzigingen:

- Het opnemen van een wettelijke meterplicht.
- Het in de wet vastleggen dat de aangeslotene verantwoordelijk is voor het plaatsen en beheren van de meetinrichtingen.
- Bij het wegvallen van de meetverantwoordelijke partij (bijvoorbeeld door faillissement) is de aangeslotene verantwoordelijk voor het inschakelen van een vervangende partij.

In aansluiting op de meetverantwoordelijkheid bij grote aansluitingen bevat dit wetsvoorstel een aantal toevoegingen.

Onderzoekresultaten

Volgens de respondenten betekent de vastlegging van de verantwoordelijkheden en de bijzonderheden bij grote aansluitingen in de praktijk geen verandering. Wel is er onduidelijkheid over de definitie van maatschappelijke multisites en in hoeverre die anders is dan in de huidige situatie. Het is belangrijk dat deze onduidelijkheid wordt opgelost anders zou dit tot extra kosten kunnen leiden in de toekomst.

Eisen aan meetinrichtingen

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerders, transmissiesysteembeheerders, aangeslotene met grote aansluiting, aangeslotene met kleine aansluiting, leveranciers, meetverantwoordelijke partijen.

Er worden zowel voor grote als kleine aansluitingen nadere eisen in het wetsvoorstel Energiewet gesteld aan de functionaliteiten en de veiligheid van gas- en elektriciteitsmeters. In de huidige praktijk liggen deze eisen deels vast in de 'meetcodes'. Er is één wijziging ten opzichte van de huidige situatie. A1-meters en G2C-meters moeten als gevolg van het wetsvoorstel Energiewet twee jaar na inwerkingtreding van de wet, niet eerder dan in 2025, kwartierwaarden voor elektriciteit en uurwaarden voor gas meten. Indien de huidige situatie was aangehouden, waren de meters in 2026 omgezet.

De uitwerking van de eisen aan functionaliteit en veiligheid vindt plaats in lagere regelgeving. Bij de opname in lagere regelgeving zal tevens een actualisatie worden uitgevoerd.

Onderzoekresultaten

Volgens de respondenten betekent de vastlegging van de eisen aan functionaliteit en veiligheid van meters in de praktijk grotendeels geen verandering.

Leveranciers geven aan dat het hen wel tijd kost om met twee processen te werken, de slimme metersystemen en de conventionele meters. Doordat een conventionele meter mogelijk blijft, moeten leveranciers bij een deel van de aangeslotenen handmatig meterstanden uitlezen. De kosten die als gevolg hiervan ontstaan kunnen niet worden doorberekend aan aangeslotenen met een conventionele meter. De kosten worden hierdoor doorberekend aan alle aangeslotenen (met een kleine aansluiting).

Regeldruk

A1-meters en G2C-meters zijn in de huidige situatie al op afstand uitleesbaar. Het verschil is dat de frequentie van het vastleggen en doorgeven van de data omhoog moet. Voor A1-meters verwachten wij hiervan geen gevolgen voor de lasten. G2C-meters zitten in veel gevallen op plaatsen zonder elektriciteitsaansluiting. Daarom werken deze meters op batterijen. Deze batterijen kunnen sneller leegraken als gevolg van de aanpassing in meet- en uitleesfrequentie. De exacte omvang van de kosten is niet vast te stellen, maar de meerkosten ten opzichte van de huidige situatie zijn beperkt.

Borging kwaliteit van het meten

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerders, transmissiesysteembeheerders (TenneT), meetverantwoordelijke partijen, ACM.

Er komen kwaliteitseisen voor het collecteren, valideren en vaststellen van meetdata. Voor de grote aansluitingen geldt dat enkel een erkende meetverantwoordelijke partij, namens de aangeslotene, mag meten. Om de kwaliteit van meten en de dienstverleners te borgen, zijn er concreet de volgende wijzigingen:

- Distributiesysteembeheerders moeten jaarlijks rapporteren over de geleverde meetkwaliteit en geplande verbeteringen ten aanzien van de meettaak.
- Distributiesysteembeheerders moeten diverse prestatie-indicatoren opnemen voor kleine aansluitingen met op afstand uitleesbare metersystemen (dit betreft onder andere storingspercentages en meetcorrecties).
- ACM wordt verantwoordelijk voor het verstrekken van erkenningen voor meetverantwoordelijke partijen (in plaats van TenneT).
- Er vindt een actualisatie plaats van de (ingangs)eisen voor de erkenning. Er zullen extra eisen aan de organisatie- en technische deskundigheid worden gesteld.

- Er komt een gewijzigde vangnetregeling bij faillissement van een meetverantwoordelijke partij. De details worden uitgewerkt in lagere regelgeving.
- *Mogelijke wijziging*: er komt mogelijk een uniforme uitleessystematiek. De details hiervan worden uitgewerkt in lagere regelgeving.

Onderzoeksresultaten

Volgens de respondenten betekent de vastlegging van de eisen aan de kwaliteit van meten in de praktijk geen verandering.

Regeldruk

Het effect van de verschuiving van het verstrekken van erkenningen voor meetverantwoordelijkheid naar de ACM is nog niet duidelijk. Dit hangt af van de gegevens die de ACM van de meetverantwoordelijken besluit te vragen.

Voor TenneT ontstaat er een lichte daling van de uitvoeringslast omdat niet meer nodig is om erkenningen te verstrekken. Deze lasten zijn in de nulsituatie niet gekwantificeerd en daarom nu ook niet gekwantificeerd.

Systeembeheerders geven aan dat een uniforme uitleessystematiek het voor hen eenvoudiger zou maken om de meetdata te verwerken. Volgens de meetverantwoordelijke partijen is een uniforme uitleessystematiek niet haalbaar, omdat er met veel klanten afspraken op maat worden gemaakt, die niet zijn te combineren met een uniforme uitleessystematiek.

Het vangnet voor faillissement van een meetverantwoordelijke heeft geen gevolgen voor de regeldruk bij meetverantwoordelijken. De liaison-rol voor de transmissiesysteembeheerder heeft ook geen gevolgen voor de regeldruk. Indien er rechtszaken aangespannen worden over het niet tijdig regelen van een nieuwe meetverantwoordelijke partij, kan dit gevolgen hebben voor de belanghebbende partijen. Naast de meetverantwoordelijke partijen zijn dit bijvoorbeeld ook de systeembeheerders en leveranciers.

Innovatie

Of er een innovatie-effect ontstaat hangt af van hoe sturend de uitwerking van het vangnet voor faillissement in lagere regelgeving is. Meetverantwoordelijken geven aan dat zij mogelijk innovatief moeten handelen bij faillissement van een andere meetverantwoordelijke, om snel de klanten op te kunnen vangen.

Versterken van de beschikbaarheid van hoogwaardige en hoogfrequente gegevens

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerders, transmissiesysteembeheerders, aangeslotene met grote aansluiting, aangeslotene met kleine aansluiting, leveranciers, meetverantwoordelijke partijen, balanceringsverantwoordelijken, interconnectorbeheerders, eigenaren gesloten distributiesystemen

De voortdurende aanpassing van wet- en regelgeving heeft er, in combinatie met de digitalisering, voor gezorgd dat er een complex systeem van gegevensuitwisseling is ontstaan. Middels dit wetsvoorstel wordt daarom voorgesteld dit te stroomlijnen. Dit omvat concreet de volgende wijzigingen:

- Dit wetsvoorstel legt in meer detail vast om welke gegevens en processen het gaat, alsmede welke voorwaarden gelden en welke actoren hierbij betrokken zijn.
- Het vergroten van de beschikbaarheid van hoogwaardige en hoogfrequente gegevens door meer gegevens te winnen bij eindafnemers met een kleine aansluiting.

Distributiesysteembeheerders zijn verplicht om bij eindafnemers met een slimme meter de meetstanden per kwartier (elektriciteit) of per uur (gas) te verzamelen.

Onderzoekresultaten

Regeldruk

De respondenten verwachten dat softwareaanpassingen nodig zijn naar aanleiding van de aanpassing van de datastructuur. Naar verwachting zijn deze aanpassingen nodig bij systeembeheerders en leveranciers. De kosten van deze aanpassingen kunnen niet op wetsniveau worden bepaald en zijn afhankelijk van de specifieke uitwerking in lagere regelgeving.

Markteffecten

Respondenten geven aan dat een verbeterde datastroom noodzakelijk is voor de energietransitie. Afnemers kunnen actief worden als er hoogwaardige data beschikbaar is. Data kan ook van belang zijn om knelpunten in de systeemcapaciteit efficiënt op te lossen. Het wetsvoorstel Energiewet biedt hiervoor een basis.

Respondenten plaatsen hierbij de kanttekening dat technisch nog een aantal ontwikkelingen nodig zijn. Om vraagresponsdiensten³⁷ te kunnen realiseren is real time data nodig. In de huidige situatie wordt data per kwartier geregistreerd en achteraf naar de systeembeheerder gestuurd. In de beoogde situatie is het aanbieden van leveringscontracten op basis van dynamische elektriciteitsprijzen³⁸ verplicht, waarbij de afrekening op kwartierbasis achteraf kan plaatsvinden. Dit is mogelijk met de huidige slimme meters en betekent daarmee geen verplichting tot het doen van investeringen in realtime data. Respondenten vanuit de doelgroep meetverantwoordelijken geven aan dat hun rol in de markt mogelijk wordt ingeperkt als het beheer van meetdata bij de systeembeheerders komt te liggen. Zij bieden meetdata deels tegen betaling aan. Als systeembeheerders deze data gratis verstrekken verliezen meetverantwoordelijken een deel van hun verdienmodel.

Grip op data: datadelen als fundament voor het systeem

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerder, transmissiesysteembeheerders, ondernemingen, leveranciers, meetverantwoordelijke partijen, energiegemeenschap/Actieve afnemer/Potentieel aangeslotenen, balanceringsverantwoordelijke, interconnectorbeheerders, eigenaren gesloten distributiesystemen (=GDS-beheerder), (decentrale) overheden.

Het wetsvoorstel Energiewet bevat een herziening van het huidige stelsel van gegevensuitwisseling. Beoogd wordt hiermee het functioneren van verschillende systeemprocessen te borgen en tegelijkertijd de (informatie)positie van aangeslotenen te versterken en verschillende marktinitiatieven mogelijk te maken³⁹.

- Het wetsvoorstel legt regels vast over de gegevens die aangeleverd worden ten behoeve van het functioneren van het algehele energiesysteem. Het wetsvoorstel stelt vervolgens ook eisen aan het beheer van deze gegevens, alsmede de toegang tot en uitwisseling van gegevens. Ten behoeve van de centrale en gestandaardiseerde

³⁷ Verandering van de elektriciteitsbelasting bij eindafnemers ten opzichte van hun normale of bestaande verbruikspatronen in reactie op marktsignalen.

³⁸ Flexibel elektriciteitstarief dat per uur kan verschillen gebaseerd op de actuele prijs van elektriciteit.

³⁹ Deze paragraaf heeft in de MvT enkele accentverschillen gekregen ten opzichte van 'Contouren van de Energiewet'. De tekst uit de MvT is opgenomen.

ontsluiting van de gegevens is gekozen voor een nieuwe rol en taakstelling: de gegevensuitwisselingsentiteit.

- Aangaande de toegang tot en uitwisseling van gegevens legt het wetsvoorstel vast waarvoor deze gebruikt (kunnen) worden. Onderscheid wordt gemaakt naar verschillende gegevens-processen, waaronder (i) processen die samenhangen met verplichtingen en taken binnen het energiesysteem, en (ii) inzage in en het delen van gegevens door aangeslotenen zelf.

Onderzoekresultaten

Regeldruk

Systeembeheerders geven aan dat er grote eenmalige investeringen in de ICT-systemen nodig zijn om de uitwisseling van processen te faciliteren. De respondenten kunnen op wetsniveau nog niet inschatten hoe hoog deze eenmalige investeringen zijn. Het systeem wordt in lagere regelgeving in meer detail uitgewerkt. Aan de andere kant geven zij aan dat de uitwisseling van deze data het balanceren van elektriciteit eenvoudiger maakt.

4.4 Wijzigingen pijler III: Systemen op orde en ondersteunend aan de energietransitie

In deze pijler zijn de wijzigingen gericht op een actualisatie en betere aansluiting op het Europese definitiekader voor systeembeheerders en infrastructuurbedrijven en de inrichting hiervan. De actualisatie geldt ook voor de taken van systeembeheerders en infrastructuurbedrijven. Verder vindt een herijking plaats van de aansluit- en transporttaak van elektriciteitssysteembeheerders, waarbij het mogelijk is om een aansluitverzoek niet direct in te willigen als sprake is van congestie. Ook zijn er voorschriften opgenomen over meer transparantie bij actuele of verwachte congestie, een snellere aansluiting voor nieuwe aansluitmodaliteiten en een verbod op het 'opknippen' van een aansluiting in meerdere kleine aansluitingen. Ten behoeve van de implementatie van Verordening 2019/943 over de interne markt voor elektriciteit en Richtlijn (EU) 2019/944 over gemeenschappelijke regels voor de interne elektriciteitsmarkt worden tevens regels opgenomen over congestiemanagement, taken van de transmissiesysteembeheerders en taken van distributiesysteembeheerders. Tot slot zijn enkele wijzigingen opgenomen ten behoeve van investeringen in het systeem en coördinatie van de energie-infrastructuur.

Generieke onderzoekresultaten

Uit de interviews blijkt dat een groot deel van pijler III een voortzetting van de huidige situatie betreft. De belangrijkste wijziging is de herijking van de aansluit- en transporttaak.

Herziening kader voorwaarden voor inrichting systeembeheerders en infrastructuurbedrijven

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerders, transmissiesysteembeheerders, leveranciers, GDS-beheerders.

In lijn met pijler I wordt het kader voor voorwaarden aan de inrichting van systeembeheerders en infrastructuurbedrijven herzien. Dit betreft met name het verduidelijken van de regels voor gesloten distributiesystemen en directe lijnen. Aan de taken en inrichting van systeembeheerders worden in het wetsvoorstel Energiewet de volgende wijzigingen voorgesteld:

- Er komt een verbod op het gebruik van gezamenlijke diensten binnen de infrastructuurgroep van de transmissiesysteembeheerder elektriciteit, met uitzondering van zuiver administratieve of informatietechnische diensten.
- Bij de boekhoudplicht worden uit het huidige artikel 19b van de Elektriciteitswet lid 1 sub a, b en c en lid 3⁴⁰ geschrapt.
- Op grond van de Europese richtlijn wordt een wettelijke verplichting opgenomen voor systeembeheerders om internationaal samen te werken "voor de effectieve deelname van met hun systeem verbonden marktdeelnemers op de detailhandels-, groothandels- en balanceringsmarkten".

Onderzoeksresultaten

Voor systeembeheerders is de herziening van het kader voorwaarden inrichting systeembeheerders en infrastructuurbedrijven geen verandering van de huidige situatie.

Regeldruk

Het vervallen van een deel van de boekhoudplicht voor systeembeheerders levert een verlaging van administratieve lasten op. Respondenten vanuit de systeembeheerders schatten dat het om ongeveer 40 uur per jaar gaat. Dit betekent dat de lastenverlichting € 16.500⁴¹ bedraagt.

TenneT geeft aan dat de verplichting om internationaal samen te werken grotendeels bestaande praktijk is, maar dat de coördinatie en samenwerking zoals die wordt voorgeschreven in het wetsvoorstel Energiewet extra lasten veroorzaakt. Hoeveel extra lasten dit zijn konden de respondenten niet inschatten.

Markteffecten

Een deel van de respondenten geeft aan dat het verminderen van de eisen van de boekhoudplicht kan zorgen voor minder transparantie op de markt. Als gevolg hiervan kunnen systeembeheerders zich vanuit hun monopoliepositie suboptimaal gedragen.

Respondenten verwachten dat het internationaal samenwerken tot gevolg heeft dat de internationale groothandelsmarkt effectiever wordt.

⁴⁰ Lid 1: De netbeheerder, met uitzondering van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet, verstrekt binnen zes maanden na afloop van ieder kalenderjaar aan de Autoriteit Consument en Markt:

a: een overzicht van de door hem gesloten overeenkomsten met betrekking tot het verrichten van diensten ten behoeve van het netbeheer, vergezeld van afschriften van die overeenkomsten voor zover de Autoriteit Consument en Markt daarover niet reeds beschikt.

b: een overzicht van het aantal personen dat bij de netbeheerder werkzaam is ter uitvoering van de in [artikel 16](#) en [16a](#) genoemde taken.

c: een overzicht van in het afgelopen jaar gerealiseerde investeringen in het net.

Lid 3: De netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet verstrekt binnen zes maanden na afloop van ieder kalenderjaar aan de Autoriteit Consument en Markt een overzicht van de financiële middelen waarover hij beschikt ten behoeve van de uitvoering van zijn wettelijke taken, waaruit blijkt welke financiële middelen voor de afzonderlijke taken beschikbaar zijn.

⁴¹ € 59 * 40 uur * 7 systeembeheerders

Herijking van de aansluit- en transporttaak

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerders, transmissiesysteembeheerders, producenten, aangeslotene met grote aansluiting, leveranciers, potentieel aangeslotenen, GDS-beheerders.

Het uitgangspunt blijft dat het verplicht blijft om iedereen aan te sluiten die aangesloten wil worden op het elektriciteitsnet of het gasnet. Op deze aansluitplicht wordt een uitzondering mogelijk als sprake is van fysieke congestie. Daarnaast moeten systeembeheerders transparanter zijn over actuele of verwachte congestie. De details van de herijking van de aansluit- en transporttaak worden nog uitgewerkt, voor een groot deel in onderliggende regelgeving.

Onderzoeksresultaten

De herijking van de aansluit- en transporttaak is nog onvoldoende uitgewerkt om een goede inschatting te geven van de financiële effecten voor bedrijven.

Systeembeheerders geven aan dat zij ruimte nodig hebben om aansluitingen uit te stellen, omdat de systeemcapaciteit op diverse plaatsen niet voldoende is om elke producent of afnemer aan te sluiten. Het net uitbreiden kan vaak niet snel genoeg.

Producenten en leveranciers geven aan dat zij begrijpen dat het systeem niet binnen een aantal weken kan worden uitgebreid, maar dat de uitzondering op de aansluitplicht niet mag leiden tot vertraging in de uitbreiding van systemen. Daarnaast benadrukken zij dat zij zekerheid nodig hebben over de termijn waarop de aansluiting kan plaatsvinden. Als er geen wettelijke termijn komt, moet per situatie een termijn worden afgesproken waarop de systeembeheerder juridisch kan worden aangesproken. Als deze termijn er niet komt, leidt dit volgens producenten en leveranciers tot te veel onzekerheid en als gevolg daarvan tot meer kosten.

Voor een deel kan bovenstaande problematiek worden opgelost door de verplichting aan systeembeheerders om transparant te zijn over congestie.

Systeembeheerders geven aan dat transparant communiceren over congestie grote investeringen in ICT-systemen vereist, zeker als op korte termijn real time inzicht moet worden geleverd over de mate van congestie in het systeem. Omdat op wetsniveau nog niet is uitgewerkt wat de transparantie-eis precies inhoudt, kan de hoogte van de investeringen pas op het niveau van de lagere regelgeving worden bepaald.

Congestiemanagement en flexibiliteit

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerders, transmissiesysteembeheerders, producenten, aangeslotenen met grote aansluiting, leveranciers.

Het onderwerp 'congestiemanagement' wordt in lagere regelgeving uitgewerkt.

Onderzoeksresultaten

De respondenten geven aan dat de gevolgen van deze wijzigingen afhangen van de uitwerking die wordt gekozen. Naar verwachting moeten systeembeheerders investeringen doen om mogelijk te maken dat productie tijdelijk op afstand automatisch wordt op- en afgeschakeld.

Daarnaast wordt opgemerkt dat congestiemanagement als tijdelijke maatregel congestieproblemen kan verlichten, maar dat op de langere termijn systeemverzwaring nodig blijft.

Taken systeembeheerders

Betrokken stakeholders: transmissiesysteembeheerders, leveranciers, aanbieders van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten.

In de taken van de transmissiesysteembeheerder en distributiesysteembeheerders veranderen enkele zaken. Dit omvat concreet twee wijzigingen:

- Er komt een verbod op het zelf uitvoeren van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten, zoals blindstroominjecties en blackstartmogelijkheden. Onder specifieke voorwaarden⁴², omschreven in artikel 40 van richtlijn 2019/944 over gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit, is het mogelijk om toestemming te vragen aan de toezichthouder om deze taken zelf uit te voeren.
- Transmissiesysteembeheerders en distributiesysteembeheerders krijgen de taak om flexibiliteit in te kopen als alternatief voor netverzwaring.

Onderzoekresultaten

Markt- en innovatie-effecten

Over het verbod op het uitvoeren van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten verschillen de respondenten van mening. De systeembeheerders verwachten dat marktpartijen wel blackstartmogelijkheden kunnen leveren tegen een eerlijke prijs, maar dat de marktprijs voor blindstroom te hoog is. Daarom bezitten systeembeheerders in de huidige situatie zelf condensatorbanken en spoelen die om de blindstroom op het juiste niveau te houden. De reden waarom systeembeheerders verwachten dat de prijs hoog is, komt voort uit het feit dat blindstroom erg lokaal wordt ingezet. Blindstroom is nodig om elektriciteit te transporteren, maar het kan niet zelfstandig worden getransporteerd. Daarom verwachten de systeembeheerders dat er lokale monopolisten ontstaan die hoge prijzen vragen.

Respondenten vanuit de producenten verwachten meer marktwerking voor blindstroom en mogelijkheden om diensten hiervoor te ontwikkelen. Een voorbeeld is blindstroom vanuit zonne- of windenergie.

De markt voor blindstroom is niet groot. Bovenstaande mogelijke effecten lijken daarmee een kleine groep bedrijven te raken.

In lijn met de opmerkingen over de aansluit- en transportplicht geven respondenten aan dat het goed is dat systeembeheerders flexibiliteit in kunnen kopen, maar dat dit niet ten koste mag gaan van verzwaring van het systeem. Daarnaast bestaat net als bij blindstroom de mogelijkheid dat er monopolisten ontstaan als gevolg van het lokale karakter van flexibiliteit.

Regeldruk

⁴² Wanneer de regulerende instantie tot het oordeel is gekomen dat de markt gebaseerde verstrekking van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten economisch niet efficiënt is en een afwijking heeft toegestaan.

Systeembeheerders verwachten kosten te maken om toestemming te krijgen van de ACM om zelf blindstroom te blijven produceren. Deze toestemmingsprocedure is nog niet bekend.

Coördinatie energie-infrastructuur

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerders, potentieel aangesloten zonne- en windparken.

Dit wetsvoorstel beoogt een grotere bevoegdheid bij provincie en gemeente te leggen en de rol van het Rijk te beperken. Dit omvat concreet de volgende wijzigingen:

- Provincies en gemeenten krijgen een grotere bevoegdheid bij zonneparken (tot 100 MWp) en windparken (tot 100 MW).
- Er komt één procedure en één bevoegd gezag bij gecombineerde projecten (wind en zon; opwek en transport-infrastructuur).
- Het rijk en de provincie krijgen extra mogelijkheden om te interveniëren en kunnen bij capaciteitsuitbreiding waar ruimtelijke inpassing uitblijft, een projectbesluit vaststellen.

Onderzoekresultaten

Respondenten geven aan dat het logisch is om bij het bepalen van het bevoegd gezag aan te sluiten op het formaat van de zonne- of windparken. Ten opzichte van de huidige situatie verwachten de respondenten dat een deel van de processen zonder Rijkscoördinatie sneller verloopt. Een deel van de processen verloopt mogelijk minder snel als het Rijk minder opties krijgt om deze af te dwingen.

De regeldruk neemt licht af omdat het niet meer nodig is om de rijksoverheid te verzoeken af te zien van de Rijkscoördinatie-regeling. De lastenverlichting is niet meer dan een aantal uur per keer, waardoor dit effect verwaarloosbaar is. Ook het aantal maal dat dit jaarlijks voorkomt is naar verwachting zeer beperkt.

De respondenten geven daarnaast aan dat het goed is als het ministerie van EZK kan ingrijpen als het bevoegd gezag meer eisen stelt dan wettelijk is toegestaan.

Herziening tariefregulering

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerders, transmissiesysteembeheerders.

De herziening van de tariefregulering bestaat uit twee zaken. Het gaat enerzijds om een actualisatie en een heldere basis voor het in rekening brengen van tarieven voor alle taken van systeembeheerders. Anderzijds betreft het een herziening van de wijze waarop de tarieven tot stand komen. De belangrijkste wijzigingen hieraan zijn dat het 'x-factor-besluit'⁴³ wordt vervangen door het 'inkomstenbesluit' en dat de duur van de tariefreguleringsperiode wordt ook bijgesteld naar minimaal 4 en maximaal 6 jaar.⁴⁴

⁴³ Het x-factorbesluit legt de jaarlijkse doelmatigheidskorting vast die GTS op haar tarieven voor het uitvoeren van haar wettelijke taken dient toe te passen.

⁴⁴ Momenteel is ook een driejarige reguleringsperiode toegestaan. Met de aanpassing van minimaal drie naar vier jaar wordt getracht te voorkomen dat de uitkomst van eventuele, geslaagde bezwaaren beroepsprocedures tegen één methodebesluit pas in een volgend methodebesluit kunnen worden verrekend.

Onderzoeksresultaten

Een groot deel van de wijzigingen aan tariefregulering werd ook voorgesteld in de wetgevingsagenda STROOM. Uit de Bedrijfseffectentoets die naar aanleiding van STROOM is uitgevoerd blijkt dat er geen verschil in lasten ontstaat van de overgang van het x-factorbesluit naar het inkomstenbesluit⁴⁵.

De duur van de tariefreguleringsperiode wordt minimaal 4 jaar. In de praktijk is de reguleringsperiode 5 jaar. Er wordt daarom geen wijziging verwacht. Voor de maatwerk tarieven zijn er geen wijzigingen.

Respondenten plaatsen de kanttekening dat het vreemd is dat de reguleringsperiode wordt verruimd voor gas. Het gasverbruik neemt af en er zijn veel ontwikkelingen op dit gebied, waarom een kortere reguleringsperiode wenselijk is.

4.5 Wijzigingen pijler IV: Ruimte voor nieuwe marktinitiatieven

De vierde pijler richt zich op de afnemer als een actieve afnemer. Het doel is om de (huishoudelijke) afnemer te activeren op de energiemarkt. De randvoorwaarden voor actieve afnemers worden versterkt en het wordt mogelijk om als eindafnemer overeenkomsten met andere marktpartijen te sluiten. Bij dit laatste kan de marktpartij actief zijn op een aansluiting. De eindafnemer wordt in beginsel balanceringsverantwoordelijk⁴⁶. Wel is het mogelijk om de verantwoordelijkheid voor een onbalans te delegeren naar een balanceringsverantwoordelijke partij. Bij huishoudelijke afnemers en micro-ondernemingen wordt de balanceringsverantwoordelijkheid voor elektriciteit bij wet via het energiecontract bij de leverancier belegd, tenzij de afnemer een andere partij wil inschakelen. In aansluiting met de Europese richtlijn creëert het wetsvoorstel ruimte door middel van voorschriften voor nieuwe marktinitiatieven. Tevens zijn er uitzonderingen mogelijk op de verplichte leveringsvergunning. Tot slot wordt ter vergroting van de markttransparantie een certificeringssysteem geïntroduceerd.

Generieke onderzoeksresultaten

Uit de interviews kwam naar voren dat er veel (technische) belemmeringen zijn om de (huishoudelijke) afnemer te activeren. Daarom worden weinig tot geen effecten op de markt en innovatie verwacht van deze pijler.

Van afnemer naar 'actieve afnemer' en meer actoren op een aansluiting

Betrokken stakeholders: ondernemingen, aangeslotenen met grote of kleine aansluiting, multisites, leveranciers, meetverantwoordelijke partijen, energiegemeenschappen, actieve afnemers, potentieel aangeslotenen.

Eindafnemers worden geprikkeld om actiever te worden en kunnen zelf of samen met anderen, bijvoorbeeld in een energiegemeenschap, opgewekte elektriciteit verkopen op de markt. Met deze maatregelen wordt onder andere beoogd dat pieken in het verbruik

⁴⁵ Ecorys (2014). Bedrijfseffectentoets herziening Elektriciteitswet 1998 en Gaswet

⁴⁶ In de huidige situatie heet dit programmaverantwoordelijkheid.

beter worden opgevangen en dat er meer aanbod komt op de markt. Ook kunnen eindafnemers hun verbruik aanpassen aan marktsignalen. De randvoorwaarden worden versterkt met als doel de eindafnemers te activeren. Dit omvat concreet de volgende wijzigingen:

- Eindafnemers krijgen recht op een contract op basis van een dynamische elektriciteitsprijs. Dit wordt gewaarborgd door leveranciers met meer dan 200.000 klanten te verplichten contracten met dynamische elektriciteitsprijs aan te bieden.
- Eindafnemers krijgen het recht om, ook los van de leverancier, zelfopgewekte elektriciteit te verkopen zonder te worden onderworpen aan vereisten die de kosten niet weerspiegelen. Het wordt bijvoorbeeld mogelijk om zonder leveringsvergunning te leveren aan het tweede allocatiepunt van een andere (huishoudelijke) eindafnemer. Eindafnemers mogen daarom gebruik maken van overeenkomsten op basis van een dynamische elektriciteitsprijs of andere vormen van vraagrespons.

Onderzoekresultaten

Deze wijziging maakt zaken formeel mogelijk die deels technisch (nog) niet groot-schalig kunnen. Daarom zijn veel effecten pas op de lange termijn duidelijk, afhankelijk van technologische vooruitgang en de mate waarin marktprijzen het mogelijk maken om gebruik te maken van vraagresponsdiensten.

Regeldruk

Energiegemeenschappen die geen leveringsvergunning hebben en aan het tweede allocatiepunt leveren, hoeven aan minder verplichtingen te voldoen dan de leverancier op het primaire allocatiepunt. Leveranciers schatten in dat dit voor extra lasten zorgt. Als er op het tweede allocatiepunt een probleem ontstaat met de levering, is de leverancier op het eerste allocatiepunt verantwoordelijk. Daarnaast is de leverancier op het eerste allocatiepunt verantwoordelijk voor het innen van kosten voor systeembeheer en van de belastingen op energie. Als er nauwelijks wordt afgenomen op het eerste allocatiepunt maken leveranciers verlies op deze afnemers.

Leveranciers zien veel regeldruk als gevolg van de verplichting voor leveranciers met meer dan 200.000 klanten om dynamische prijzen aan te bieden, omdat ze verwachten dat hier niet snel vraag naar is en omdat het variabele tarief lastig is te berekenen. Investeringskosten zijn voorzien voor het berekenen van kwartierdata, het automatiseren van de systemen en het specificeren van facturen voor klanten. De leveranciers verwachten dat de ACM de prijs van elk kwartier zichtbaar op de factuur wil hebben.

De verplichting is relatief zwaar voor bedrijven en in het bijzonder voor bedrijven die net meer dan 200.000 klanten hebben. Voor de laatstgenoemde categorie kunnen de investeringen relatief hoog zijn als in de huidige situatie met een basissysteem wordt gewerkt met weinig geavanceerde opties. Naar verwachting zal initieel alleen de zakelijke markt dynamische prijzen interessant vinden, omdat dit een beperkt kostenvoordeel oplevert.

Een specifieke kwantificering van de regeldruk is nog niet mogelijk, omdat de inhoudelijke eisen aan een contract met dynamische prijzen nog niet bekend zijn en in lagere regelgeving worden uitgewerkt. Leveranciers kunnen hierdoor nog niet inschatten hoe hoog de investering in ICT is.

Markt- en innovatie-effecten

De mogelijkheid voor dynamische prijzen wordt naar verwachting van de respondenten (voorlopig) niet veel gebruikt, alhoewel de verwachting is dat kleine groepen eindafnemers wel actiever gaan worden. Met de huidige slimme

metersystemen worden de verbruiksgegevens pas een dag later doorgegeven, waardoor anticiperen op de prijs minder goed mogelijk is. Daarnaast is de software hiervoor nog niet breed genoeg toegankelijk.

De respondenten verwachten daarnaast dat afnemers met een kleine aansluiting nauwelijks gebruik maken van de mogelijkheid voor het verleggen van balanceringsverantwoordelijkheid. Ook verwachten ze dat energiecoöperaties nauwelijks zelf leverancier worden.

Meetbedrijven kunnen inspelen op de toenemende vraag naar realtime data. Als een meetbedrijf realtime data aan wil bieden, moet de data van hoge kwaliteit zijn. Om dit te ontwikkelen moeten investeringen worden gedaan.

Verantwoordelijkheid van eindafnemer voor handelen (balanceren)

Betrokken stakeholders: ondernemingen, aangeslotenen met grote of kleine aansluiting, multisites, leveranciers, meetverantwoordelijke partijen, energiegemeenschappen, actieve afnemers, potentieel aangeslotenen, balanceringsverantwoordelijken.

In Nederland is de balanceringsverantwoordelijkheid voor 'kleinverbruikers' in de huidige situatie belegd bij de leverancier. Dit wordt in het wetsvoorstel Energiewet gewijzigd en omvat concreet de volgende wijzigingen:

- De actieve eindafnemer bepaalt wie de balanceringsverantwoordelijke is. De standaard is dat de balanceringsverantwoordelijkheid wordt gedelegeerd aan de leverancier. Als de eindafnemer dit niet wil, moet de balanceringsverantwoordelijke partij (BRP) dit tijdig doorgeven aan de leverancier.
- Als een (onafhankelijke) aggregator elektriciteit inkoopt, is de aggregator financieel verantwoordelijk voor de onbalans die hij in het systeem veroorzaakt.

Onderzoeksresultaten

De respondenten verwachten niet dat veel consumenten zelf balanceringsverantwoordelijk worden. Op korte termijn is de benodigde software om energieverbruik van consumenten te balanceren nog niet breed beschikbaar.

De respondenten verwachten dat balanceringsverantwoordelijkheid interessanter is voor bedrijven. Bedrijven kunnen zelf de balanceringsverantwoordelijken kiezen zonder dat de leverancier ertussen zit. Dit biedt kansen om flexibiliteit te ontsluiten. Leveranciers doen dat in de huidige situatie vaak liever niet, omdat hun klant dan concurreert op de markten voor systeemdiensten met de grote centrales van de leverancier zelf.

Ook wordt afgevraagd of deze wijziging tot lagere kosten leidt, aangezien de kosten voor balancering al vrij laag liggen. Retailers met een grote portfolio kunnen het verbruik van de afnemers beter balanceren. Kleinere partijen met minder afnemers hebben meer risico op schommelingen in de vraag. Die kosten komen uiteindelijk terug bij de consument.

Inbedding nieuwe marktinitiatieven in wet- en regelgeving

Betrokken stakeholders: ondernemingen, aangeslotenen met kleine aansluiting, energiegemeenschappen, actieve afnemers, potentieel aangeslotenen.

Ook nieuwe spelers op de energiemarkt krijgen te maken met de energieregelgeving. Op basis van Europese regelgeving gelden per type activiteit specifieke regels. Dit omvat concreet de volgende wijzigingen:

- Actieve afnemers en energiegemeenschappen die optreden als producent, hebben te maken met de voorschriften voor producenten van elektriciteit.
- Actieve afnemers en energiegemeenschappen die optreden als leverancier, hebben te maken met de voorschriften voor leveranciers van elektriciteit. Actieve afnemers en energiegemeenschappen hebben niet met deze voorschriften te maken als zij een beroep doen op de uitzonderingsbepaling op het verbod om zonder vergunning in te leveren.
- Voor alle onafhankelijke marktpartijen⁴⁷ is het aggregeren van energie mogelijk. Hiervoor gelden de voorschriften voor aggregeren en leveren.

Onderzoekresultaten

Uit de interviews blijkt dat in de huidige praktijk energiecoöperaties nog nauwelijks zelf leverancier zijn. Meestal is er geen directe levering aan een afnemer, maar gaat het via een bedrijfsmatige leverancier. Een alternatief zou zijn om een energy community op te richten: een coöperatie van energiecoöperaties. Energiecoöperaties leveren dan zelfstandigheid in en zijn hiertoe niet altijd bereid. De respondenten schatten in dat maar een heel beperkt deel van de energiecoöperaties zich willen aansluiten bij een energy community. Dit betekent dat het huidige systeem om samen te werken met een leverancier naar verwachting grotendeels gehandhaafd blijft.

Vergroten markttransparantie: kader vergelijkingsinstrumenten

Betrokken stakeholders: aangeslotenen met kleine aansluiting, aanbieders van vergelijkingsinstrumenten, ACM.

De Europese regelgeving verplicht lidstaten ervoor te zorgen dat huishoudelijke afnemers en micro-ondernemingen met een verwacht jaarlijks gebruik van minder dan 100.000 kWh (elektriciteit) of 10.000 m³ (gas) gratis toegang hebben tot ten minste één instrument waarin het aanbod van de leveranciers wordt vergeleken. In Nederland bieden reeds jarenlang diverse commerciële partijen vergelijkingsdiensten aan en in het algemeen is de kwaliteit van deze diensten hoog. Gelet op de reeds bestaande situatie is ervoor gekozen om aan te sluiten bij de bestaande praktijk. Er gelden alleen de volgende wijzigingen:

- In lijn met de Europese regelgeving moeten aanbieders van vergelijkingsinstrumenten een vertrouwensmerk aanvragen bij ACM. De uitwerking van de aanvraagvereisten voor het vertrouwensmerk vindt plaats in lagere regelgeving.
- Huishoudelijke afnemers en micro-ondernemingen met een verwacht jaarverbruik van minder dan 100.000 kWh (elektriciteit) of 10.000 m³ (gas) hebben gratis toegang tot vergelijkingsinstrumenten met een vertrouwensmerk.

⁴⁷ In de huidige situatie is dit beperkt tot leveranciers.

Onderzoekresultaten

Leveranciers met meer dan 200.000 klanten worden verplicht om dynamische contracten aan te bieden (zie kopje: Van afnemer naar 'actieve afnemer'). Om een vertrouwensmerk te kunnen krijgen moet een prijsvergelijker alle opties vergelijken. Hierdoor kunnen prijsvergelijkers verplicht worden contracten met dynamische prijzen te vergelijken. Prijsvergelijkers geven aan dat het vergelijken van contracten met dynamische prijzen veel investering vergt. Hierbij zijn de data, datacalculatie en technische ontwikkeling de grootste kostenposten. Het bouwen van databases met alle calculaties kost veel capaciteit. Alles bij elkaar kan het een relatief grote investering zijn voor prijsvergelijkers, afhankelijk van de uiteindelijke vorm waarin dynamische prijzen aangeboden moeten worden. Het aankopen van dynamische tarieven kost naar verwachting enkele honderdduizenden euro's per jaar. Een aantal respondenten geeft aan dat dynamische prijzen met name geschikt zijn voor grotere afnemers, niet voor particulieren.

Bij het aanvragen van een vertrouwenskenmerk voor vergelijkingsinstrumenten zijn de kosten volgens de prijsvergelijkers niet het probleem, maar de verplichting om alle prijzen te vergelijken. Mogelijk moeten hierdoor 'spookpakketten'⁴⁸ van leveranciers op de website worden vergeleken. Het verplicht moeten aanbieden van spookpakketten kan er op de langere termijn voor zorgen dat het vertrouwen in prijsvergelijkers daalt. Als dit gebeurt erodeert het verdienmodel van prijsvergelijkers en gaat de transparantie voor consumenten erop achteruit. Een deel van de respondenten verwacht dat het vertrouwensmerk een positief effect heeft, aangezien prijsvergelijkers zonder vergunning hierdoor geen marktaandeel kunnen verkrijgen.

4.6 Wijzigingen pijler V: Meer bescherming voor eindafnemers

In pijler V wordt de bescherming van eindafnemers versterkt. Er zijn drie categorieën wijzigingen: een nieuw begrippenkader voor afnemers, uitbreiding van bescherming aan eindafnemers en aanpassing in een aantal nationale beschermingsbepalingen.

Generieke onderzoekresultaten

Respondenten geven aan dat onduidelijk is hoe de aanpassing van de begrippen leidt tot betere bescherming van eindafnemers. De uitbreiding van de eisen aan de leveranciersvergunning leidt mogelijk tot betere bescherming tegen onverwacht faillissement van een leverancier.

Nieuw begrippenkader voor afnemers

Betrokken stakeholders: leveranciers, ondernemingen, distributiesysteembeheerders.

⁴⁸ Spookpakketten zijn hele voordelig geprijste pakketten die in werkelijkheid niet afgenomen kunnen worden, maar als advertentie op de websites worden geplaatst.

Er komt een nieuw begrippenkader voor afnemers, dat uit gaat van de aard van de entiteit die elektriciteit of gas afneemt. Het onderscheid op de technische kenmerken van de aansluiting ('kleinverbruikers' en 'grootverbruikers') dat in de huidige wet- en regelgeving gangbaar is, wordt hierin losgelaten. In plaats daarvan komt een onderscheid tussen eindafnemers en niet-eindafnemers. De eindafnemer bestaat uit vier typen: huishouden, micro-onderneming, kleine onderneming en overig. Het is de verantwoordelijkheid van de leverancier om te toetsen met welk type eindafnemer hij een leveringsovereenkomst sluit.

Onderzoekresultaten

Een deel van de respondenten geeft aan dat er eenmalige lasten verbonden zijn aan het nieuwe begrippenkader voor afnemers. Alle teksten, voorwaarden, voorlichtingsmateriaal, website en contracten moeten worden aangepast vanwege de nieuwe termen. Dit vereist een eenmalige investering van systeembeheerders en leveranciers. De respondenten konden geen inschatting maken van de hoogte van deze investering.

Dat de consumentenbescherming nu ook gaat gelden voor micro-ondernemingen heeft impact op de leveranciers. Het is nog onduidelijk hoe gecontroleerd moet worden of een bedrijf een micro-onderneming is. Dit brengt rechtsonzekerheid met zich mee voor leveranciers. Contracten kunnen worden ontbonden als er fouten zijn gemaakt. In sommige gevallen zitten er meerdere ondernemingen achter één aansluiting. Als één van die ondernemingen een micro-onderneming is, is het niet eenvoudig te bepalen welke mate van rechtsbescherming geldt. Daarnaast kunnen volgens de respondenten problemen ontstaan rond privacywetgeving bij micro-ondernemingen met een grote aansluiting.

Uitbreiding bescherming eindafnemers

Betrokken stakeholders: aangeslotenen met kleine aansluiting, leveranciers, energiege-meenschappen, actieve afnemers, potentieel aangeslotenen, ACM.

De uitbreiding van de bescherming van de eindafnemers is afhankelijk van het type eindafnemer. De voorschriften van de Europese Richtlijn 2019/944 bieden bescherming aan eindafnemer in het algemeen en aan specifieke groepen van eindafnemers, zoals huishoudelijke eindafnemers, kleine ondernemingen en micro-ondernemingen. De bescherming voor eindafnemers wordt via algemene bepalingen en contractuele bepalingen geregeld.

Als onderdeel van het uitbreiden van de bescherming van eindafnemers worden de eisen voor de leveringsvergunning uitgebreid. De specifieke eisen worden uitgewerkt in lagere regelgeving. Mogelijk wordt in de lagere regelgeving verplicht gesteld om jaarlijks een accountantsverklaring te verstrekken aan de ACM. In de huidige situatie hoeft alleen bij aanvraag van een leveringsvergunning een accountantsverklaring te worden verstrekt.

Onderzoekresultaten

Regeldrukeffecten

Een aantal respondenten geeft aan dat het een risico is als micro-ondernemingen dezelfde rechten als consumenten krijgen. Dit zou betekenen dat micro-ondernemers ook een bedenktijd hebben na ondertekening van het contract. Indien lopende contracten kunnen worden opgebroken, door halverwege een andere partij als leverancier, meetverantwoordelijke, aggregator of

balanceringsverantwoordelijke aan te wijzen, werkt dit kostenverhogend voor de betreffende bedrijven.

De aangescherpte eisen voor de leveringsvergunning zorgen naar schatting voor een toename van administratieve lasten. Omdat de eisen in lagere regelgeving worden uitgewerkt is het effect niet gekwantificeerd.

Effecten op de markt

Leveranciers verwachten dat de strengere regulering voor bestaande leveranciers invloed heeft op de markt. De partijen die niet onder de definitie leverancier vallen, zouden een deel van de markt kunnen innemen. Het is mogelijk dat er hierdoor een wildgroei aan platforms ontstaat.

Respondenten geven aan dat het voor consumenten positief is als er strengere eisen gelden voor de leveringsvergunning. Mogelijk leidt dit tot betere bescherming tegen kwaadwillende leveranciers.

Aanpassing nationale beschermingsbepalingen

Betrokken stakeholders: aangeslotene met kleine aansluiting, leveranciers, energiege-meenschappen, actieve afnemers, potentieel aangeslotenen.

Het grootste deel van de bestaande bepalingen in de huidige Gaswet en Elektriciteitswet 1998 die specifiek gelden voor de groep van 'kleinverbruikers' blijven bestaan. Er is een klein aantal wijzigingen:

- Het herroepingsrecht gaat ook gelden voor micro-ondernemingen en ZZP'ers⁴⁹.
- De 'vangnetregulering' vervalt.
- De volgende bepalingen voor aangeslotenen met een kleine aansluiting vervallen:
 - voorschriften voor het aanbieden van een modelcontract.
 - het verplicht aanbieden van een keuze uit energiebronnen.

Onderzoeksresultaten

Effecten op de markt

Een respondent geeft aan dat modelcontracten zijn bedoeld om transparantie te bieden. Om contracten goed met elkaar te vergelijken, moeten deze wel vergelijkbaar opgebouwd zijn. Als modelcontracten vervallen, wordt het moeilijker om over te stappen en belemmert het de concurrentie in de retailmarkt.

Het vervallen van de vangnetregulering, waarin de ACM de leveringstarieven en beschermingsvoorwaarden voor klanten toetst om hen te beschermen tegen hoge energieprijzen, kan ertoe leiden dat er meer marktwerking ontstaat. Door het vrijgeven van de tarieven kan de mededinging worden bevorderd in de retailmarkt. Tegelijkertijd bestaat het risico dat dit leidt tot een verhoging van de tarieven voor consumenten. Dit zijn vooral consumenten die niet actief prijzen vergelijken.

⁴⁹ In de huidige situatie geldt dit alleen voor consumenten.

4.7 Wijzigingen pijler VI: Toezicht

Pijler VI richt zich op het markttoezicht. De ACM blijft zowel voor gas als elektriciteit de nationale toezichthouder. Daarnaast zijn er nog enkele andere instanties die een rol spelen bij het wetsvoorstel Energiewet, zoals de ILT, SodM, Nvwa en gemeenten. De concrete eisen die aan het kwaliteitsborgingssysteem worden gesteld, worden uitgewerkt in lagere regelgeving. Op hoofdlijnen blijft het gelijk aan de huidige situatie.

Betrokken stakeholders: distributiesysteembeheerder, transmissiesysteembeheerders, leveranciers, meetverantwoordelijke partijen, energiegemeenschappen, actieve afnemers, potentieel aangeslotenen, interconnectorbeheerders, eigenaren van gesloten distributiesystemen (GDS-beheerders), aanbieders van vergelijkingsinstrumenten, ACM.

Generieke Onderzoekresultaten

De respondenten verwachten weinig gevolgen van de wijzigingen omtrent de toezichthouder van het wetsvoorstel Energiewet. TenneT geeft aan dat het een logische keuze is dat ACM-taken overneemt, aangezien ACM een onafhankelijke partij is en dit discussie met de markt kan voorkomen. Ook verlaagt dit de uitvoeringslasten voor TenneT.

Doordat een deel van de regelgeving niet meer in codes wordt geregeld is de ACM minder betrokken bij de totstandkoming van regelgeving. Een deel van de respondenten geeft dat dit tot gevolg kan hebben dat de ACM minder goed vooraf toezicht kan houden.

5 Beantwoording van de BET-vragen

In dit hoofdstuk beantwoorden we de BET-vragen. We geven voor de belangrijkste wijzigingen aan welke regeldrukeffecten, markteffecten, innovatie-effecten en welke overige effecten zijn te verwachten.

5.1 Regeldrukeffecten

In hoofdstuk 4 zijn de regeldrukeffecten uitgewerkt per onderwerp, aansluitend op de Memorie van toelichting. Hieronder worden de belangrijkste gevolgen van het wetsvoorstel Energiewet op de regeldruk samengevat. Waar nodig zijn onderwerpen uit hoofdstuk 4 samen genomen of juist gesplitst.

Versterkt kader voor toekomstige systeemintegratie

Er zijn beperkte eenmalige nalevingskosten voorzien voor de overheveling van bepalingen uit privaatrechtelijke codes naar formele wetgeving in AMvB's en Ministeriële Regelingen voor onder meer het aanpassen van contracten en ICT-voorzieningen. Extra eenmalige nalevingskosten zijn voorzien van aanvullende sectorafspraken.

Eisen aan meetinrichtingen

Doordat een conventionele meter mogelijk blijft bij kleine aansluitingen, moeten leveranciers bij een deel van de aangeslotenen handmatig meterstanden uitlezen. Het werken met twee metersystemen, de conventionele meters en slimme metersystemen, kost naar verwachting tijd voor de leveranciers.

Het sneller vervangen van A1-meters en G2C-meters van grote aansluitingen kan zorgen voor lichte eenmalige lasten.

Borging kwaliteit van het meten

De regeldrukeffecten voor verstrekking van erkenningen voor meetverantwoordelijken zijn nog onduidelijk, maar leiden mogelijk tot een beperkte toename van de administratieve lasten. Over de verplichting van de uniforme uitleessystematiek zijn de regeldrukeffecten onduidelijk: als uniformiteit mogelijk is, wordt een regeldrukverlichting voorzien voor systeembeheerders en aangeslotenen met een grote aansluiting, als dit niet mogelijk is een regeldruktoename.

De bepalingen voor het vangnet bij faillissement van een meetverantwoordelijke veroorzaken mogelijk nalevingskosten voor systeembeheerders en gegevensbeheerders, omdat zij betrokken worden bij het proces van vervanging van de meters. Hoewel een faillissement slechts sporadisch is voorgekomen, worden rechtszaken over niet tijdige vervanging verwacht waarin alle partijen in het energieproces zijn betrokken.

Versterken van de beschikbaarheid van hoogwaardige en hoogfrequente gegevens/datadelen en beschikbaarheid van hoogfrequente gegevens

Voor systeembeheerders en leveranciers zijn nalevingskosten voorzien voor de aanpassing van software om de beschikbaarheid van hoogwaardige, hoogfrequente gegevens te realiseren.

Het verstrekken van toegang tot gegevens leidt eenmalig tot hoge ICT-investeringskosten voor systeembeheerders. Deze investeringen leiden ook tot regeldrukbesparingen voor balanceringsverantwoordelijke partijen, omdat de data het balanceren vereenvoudigt.

Herziening kadervoorwaarden voor inrichting systeembeheerders en infrastructuurbedrijven

De verplichting om internationaal samen te werken leidt waarschijnlijk tot extra nalevingskosten, vanwege de nieuwe eisen aan coördinatie en samenwerking.

Herijking van de aansluit- en transporttaak / Congestiemangement en flexibiliteit

De regeldrukeffecten van de herijking van de aansluit- en transporttaak en congestiemanagement zijn sterk afhankelijk van de concrete uitwerking en op dit moment nog met een aantal onzekerheden omgeven. Hoge eenmalige nalevingskosten zijn voorzien voor investeringen in een transparante communicatie over (verwachte) real time congestie en voor het op afstand op- en afschakelen van de elektriciteitsproductie of voor eventuele systeemverzwaring.

Coördinatie infrastructuur

Een zeer beperkte verlaging van administratieve lasten wordt verwacht door de stroomlijning van het proces bij gecombineerde projecten, vanwege het vervallen van het verzoek aan de rijksoverheid om af te zien van de Rijkscoördinatieregeling. Ook is de verwachting dat een deel van de vergunningsprocedures sneller verloopt.

Van afnemer naar 'actieve afnemer' en meer actoren op een aansluiting

Regeldrukeffecten zijn vooral voorzien voor leveranciers die leveren op het eerste allocatiepunt. Deze leveranciers dragen de verantwoordelijkheid voor het leveranciersmodel en voor eventuele problemen met de levering, ook als die op het tweede allocatiepunt ontstaan. Dit geldt ook als ze nauwelijks omzet halen uit het eerste allocatiepunt.

De verplichting om dynamische prijzen aan te bieden leidt tot hoge eenmalige investeringskosten in de ICT voor leveranciers met meer dan 200.000 klanten, omdat de verwachting is dat leveranciers dynamische prijzen op kwartierstanden moeten aanbieden. De verplichting is relatief zwaar voor bedrijven en in het bijzonder voor bedrijven die net meer dan 200.000 klanten hebben. Dit geldt temeer als in de huidige situatie met een basissysteem wordt gewerkt met weinig geavanceerde opties.

Verantwoordelijkheid van eindafnemer voor handelen (balanceren)

Vooralsnog worden beperkte regeldrukeffecten verwacht voor leveranciers die op de consumentenmarkt opereren, omdat de technische mogelijkheden nog niet beschikbaar zijn en consumenten waarschijnlijk geen balanceringsverantwoordelijke worden.

Vergroten markttransparantie: kader vergelijkingsinstrumenten

Voor prijsvergelijkers worden hoge eenmalige nalevingskosten verwacht voor investeringen in websites en databases voor het vergelijken van dynamische prijzen. Ook zijn structurele inhoudelijke nalevingskosten voorzien voor het aankopen van dynamische prijzen.

Nieuw begrippenkader voor afnemers / Uitbreiding bescherming eindafnemers

Er zijn eenmalige nalevingskosten voor het aanpassen van alle communicatie (teksten, website, contracten etc.) aan het nieuwe begrippenkader. Het is nog onduidelijk wat de regeldrukeffecten zijn van de consumentenbescherming voor micro-ondernemingen. De verwachting is dat er structurele nalevingskosten zijn als gevolg van het controleren of sprake is van een micro-onderneming. Verder kunnen er zowel eenmalige als structurele administratieve lasten voor leveranciers, meetverantwoordelijke, aggregator of balanceringsverantwoordelijke ontstaan, als micro-ondernemingen herroepingsrecht krijgen of contracten voor het eind van de looptijd worden beëindigd.

5.2 Innovatie-effecten en markteffecten

5.2.1 Innovatie-effecten

Borging kwaliteit van het meten

Of er een innovatie-effect ontstaat hangt af van hoe sturend de uitwerking van het vangnet voor faillissement in lagere regelgeving is. Meetverantwoordelijken geven aan dat zij mogelijk innovatief moeten handelen bij faillissement van een andere meetverantwoordelijke, om snel de klanten op te kunnen vangen.

Datadelen en beschikbaarheid van hoogfrequente gegevens

De versterking van data-uitwisseling kan ervoor zorgen dat knelpunten in de systeemcapaciteit inzichtelijk worden en daarmee sneller kunnen worden opgelost. Dit biedt mogelijkheden voor innovatie. In de beoogde situatie is het aanbieden van leveringscontracten op basis van dynamische elektriciteitsprijzen verplicht, waarbij de afrekening op kwartierbasis achteraf kan plaatsvinden. Dit is mogelijk met de huidige slimme meters en betekent daarmee geen verplichting voor de leveranciers tot het doen van investeringen in het verzamelen van realtime data. Wel zijn er kansen om het uitwisselen van real time data mogelijk te maken en hierop vraagresponsodiensten te realiseren.

Herijking van de aansluit- en transporttaak / Congestie management en flexibiliteit

Hoewel de uitwerking nog onduidelijk is, is de verwachting dat investeringen vereist zijn om productie tijdelijk op afstand automatisch op- en af te schakelen. Dit zorgt voor vraag naar een systeem dat nog niet in Nederland bestaat. Er is dus innovatie vanuit bedrijven nodig om dit mogelijk te maken. Het systeem betaalbaar verzwaren biedt ook ruimte voor innovatie.

Taken systeembeheerders (uitzondering verbod niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten)

Als de markt moet voorzien in blindstroom verwachten eigenaren van zonne- en windparken dat er in de toekomst meer innovatiemogelijkheden komen om blindstroom op te wekken door middel van zonne- en windenergie.

5.2.2 Markteffecten

Versterken van de beschikbaarheid van hoogwaardige en hoogfrequente gegevens

Als technische ontwikkelingen de beschikbaarheid van hoogwaardige gegevens mogelijk maken, kan dit nieuwe partijen op de markt aantrekken, zoals actieve afnemers. Zij zullen vooral geïnteresseerd zijn in vraagresponsodiensten. Hiervoor is de beschikbaarheid van real time data vereist.

Als systeembeheerders het beheer over meetdata overnemen en deze informatie gratis verstrekken, is het mogelijk dat bestaande marktpartijen, de meetverantwoordelijke partijen, een beperktere marktrol krijgen en een deel van hun verdienmodel verliezen.

Herziening kader voorwaarden voor inrichting systeembeheerders en infrastructuurbedrijven

Omdat het niet meer verplicht is om een overzicht te verstrekken van 'overeenkomsten met betrekking tot het verrichten van diensten ten behoeve van het netbeheer'⁵⁰

⁵⁰ Elektriciteitswet 1998: artikel 19b lid 1 sub a.

vermindert mogelijk de transparantie op de markt. Dit kan tot gevolg hebben dat systeembeheerders meer marktmacht krijgen.

De internationale samenwerking kan bijdragen aan een effectievere internationale detailhandels-, groothandels- en balanceringsmarkten.

Herijking van de aansluit- en transporttaak

Afhankelijk van de wijze waarop de herijking van de aansluit- en transporttaak precies vorm krijgt, ontstaat er meer of minder zekerheid voor potentieel aangeslotenen. Hoe de marktpositie van producenten en afnemers die aangesloten willen worden er precies uit gaat zien, is afhankelijk van de eisen voor systeembeheerders met betrekking tot een afdwingbare aansluittermijn, communicatie over transparantie en investeren in netverzwaring.

Taken systeembeheerders (uitzondering verbod niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten)

In de huidige situatie is er voor de meeste niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten een markt. Hierop is een beperkt aantal marktpartijen actief. De verwachting is dat blackstartmogelijkheden tegen een eerlijke marktconforme prijs geleverd kunnen worden. Voor blindstroom is de verwachting dat nieuwe partijen, zoals producenten, de markt betreden. Ook kan de prijs voor blindstroom sterk stijgen, omdat dit niet zelfstandig te transporteren is en daardoor alleen lokaal inzetbaar is. Het gevolg is dat plaatselijke monopolies kunnen ontstaan. Ook voor het inkopen van flexibiliteit (als alternatief voor netverzwaring) bestaat vanwege het lokale karakter het risico op het ontstaan van monopolies en dus hoge prijzen.

Van afnemer naar 'actieve afnemer' en meer actoren op een aansluiting / Inbedding nieuwe marktinitiatieven in wet- en regelgeving

De mogelijkheid voor dynamische prijzen wordt naar verwachting in de toekomstige situatie (voorlopig) niet op grote schaal gebruikt. Wel is de verwachting dat kleine groepen eindafnemers actiever gaan worden op de markt. Deze wijziging maakt zaken juridisch mogelijk die op dit moment nog niet technisch uitvoerbaar zijn op grote schaal. Daarom zijn veel effecten pas op de lange termijn duidelijk, afhankelijk van technologische vooruitgang en de mate waarin marktprijzen het mogelijk maken om gebruik te maken van vraagresponsodiensten en dit financieel een aantrekkelijke optie is.

De verwachting is dat de verscherpte eisen over de organisatie en financiën van vergunninghouders geen effect hebben op de rol van energiecoöperaties op de energiemarkt, aangezien deze in de huidige situatie ook nauwelijks leverancier zijn. De samenwerking met leveranciers blijft naar verwachting grotendeels gehandhaafd.

Verantwoordelijkheid van eindafnemer voor handelen (balanceren)

De verwachting is dat vooral een beperkt aantal grote bedrijven interesse hebben om balanceringsverantwoordelijk te worden, omdat er beperkte schaalvoordelen mogelijk zijn. De kosten voor balancering zijn in de huidige situatie al relatief laag, waardoor toetreding vooral interessant kan zijn voor retailers met een groot portfolio die balansschommelingen goed kunnen opvangen. Dit kan leiden tot nieuwe toetreders op de balanceringsmarkt.

Vergroten markttransparantie: kader vergelijkingsinstrumenten

De verplichting om alle prijzen te vergelijken betekent mogelijk ook dat leveranciers 'spookpakketten' op de website moeten weergeven. Dit kan de geloofwaardigheid van prijsvergelijkers verminderen en op de langere termijn ervoor zorgen dat het vertrouwen in prijsvergelijkers daalt. Hierdoor erodeert het verdienmodel van de prijsvergelijkers.

Tegelijk zorgt het vertrouwensmerk naar verwachting voor een transparantere vergelijking voor consumenten, waarbij aanbieders van de markt verdwijnen.

Uitbreiding bescherming eindafnemers

De uitbreiding van de eisen voor de leveringsvergunning kan zowel zorgen voor toetreding als tot uittreding van leveranciers. Enerzijds leidt de strengere regulering mogelijk tot betere bescherming van consumenten tegen kwaadwillende leveranciers. Anderzijds is het mogelijk dat marktpartijen die niet onder de definitie leverancier vallen, een deel van de markt kunnen innemen, waardoor een wildgroei aan platforms ontstaat.

Aanpassing nationale beschermingsbepalingen

Het vervallen van de vangnetregulering, waarin de ACM de leveringstarieven en beschermingsvoorwaarden voor klanten toetst om hen te beschermen tegen hoge energieprijzen, kan ertoe leiden dat er meer marktwerking ontstaat. Door het vrijgeven van de tarieven kan de mededinging worden bevorderd in de retailmarkt. Tegelijkertijd bestaat het risico dat dit leidt tot een verhoging van de tarieven voor consumenten. Dit zullen vooral consumenten zijn die niet actief prijzen vergelijken.

5.3 Overige bedrijfseffecten

Versterkt kader voor toekomstige systeemintegratie

Stakeholders geven aan dat het wetgevingsproces om de overheveling van bepalingen uit codes naar formele wetgeving te realiseren een relatief lang en politiek proces is, waarbij stakeholders beperkt betrokken zijn. Zij geven aan dat het risico is dat mogelijk belangrijke zaken, zoals de implementatie van de AVG, niet of suboptimaal worden geregeld, waardoor mogelijk hogere regeldrukeffecten ontstaan dan nodig is.

6 Conclusies

6.1 Conclusies

1. Veel wijzigingen uit het wetsvoorstel Energiewet zijn bestaande praktijk of sluiten aan bij de energietransitie

In het wetsvoorstel Energiewet worden de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet samengevoegd. De inrichting van de markt blijft op hoofdlijnen gelijk aan de huidige situatie. Een deel van de bepalingen die in de huidige situatie gelden, worden ook in het wetsvoorstel Energiewet overgenomen. Voorbeelden hiervan zijn: 1) de splitsing tussen systeembeheerders en commerciële bedrijven. Dit betreft onder meer de gereguleerde inkadering van de taken voor systeembeheerders, die alleen beheer mogen voeren over het systeem en overige producten zoveel mogelijk aan de markt moeten overlaten, 2) de inrichting van de commerciële meetmarkt voor grote aansluitingen, 3) bescherming van aangeslotenen met een kleine aansluiting, bijvoorbeeld inzake leveringszekerheid en 4) ACM die als toezichthouder blijft fungeren.

Andere zaken sluiten aan bij de huidige ontwikkelingen rondom de energietransitie en zouden waarschijnlijk zonder het wetsvoorstel Energiewet ook zijn gerealiseerd, omdat de maatschappelijke ontwikkelingen hierom vragen. Voorbeelden hiervan zijn het aanbieden van dynamische prijzen, de opkomst van energiecoöperaties en de opkomst van energie/duurzaamheidsplatforms. De wijzigingen die door het wetsvoorstel Energiewet zelf veroorzaakt worden, zijn daardoor beperkt.

2. Een deel van de wijzigingen is op dit moment nog onvoldoende uitgewerkt

Een deel van de wijzigingen is op dit moment nog onvoldoende uitgewerkt. Dit betreft allereerst pijler I, waarin de huidige codes met publiekrechtelijke werking overgeheveld worden naar lagere landelijke regelgeving (MR en AMVB) en mogelijk gewijzigd worden. Daarnaast is de wijze waarop onderwerpen als de herijking van de aansluit- en transporttaak, congestiemanagement, aanvullende taken voor systeembeheerders en de bekostiging van het net op zee nog niet (voldoende) uitgewerkt om effecten te kunnen bepalen. Zodra de lagere regelgeving is uitgewerkt, is een aanvullende bedrijfseffectentoets nodig om de effecten volledig in beeld te krijgen.

Het is afhankelijk van de concrete uitwerking of sprake is van beperkte of substantiële effecten op de regeldruk, marktwerking en innovatie. Het gekozen transparantieniveau over verwachte of actuele congestie heeft bijvoorbeeld invloed op de omvang van de investeringen in de bestaande systemen. Dit heeft ook effect op de doorbelasting van deze investeringskosten naar klanten.

3. Het versterken van de data-uitwisseling leidt waarschijnlijk tot hoge eenmalige (regeldruk)kosten, evenals de aanpassing van definities en de realisatie van dynamische prijzen

Er worden hoge kosten verwacht om de versterking van de data-uitwisseling te realiseren. Dit betreft niet zozeer bestaande informatiestromen waarbij de betrokken partijen gelijk blijven, maar vooral bij aanpassing of uitbreiding van het aantal partijen met wie informatie uitgewisseld wordt of bij nieuwe informatiestromen. Hiervoor zijn hoge eenmalige investeringskosten in de ICT-systemen voorzien, met name voor systeembeheerders, leveranciers en meetverantwoordelijke partijen. Systeembeheerders zullen naar verwachting de meeste kosten maken, omdat zij in de toekomstige situatie een grotere rol krijgen in de toegang en uitwisseling van gegevens. Een deel van de kosten maken bedrijven waarschijnlijk al vanwege de energietransitie en zijn daarmee bedrijfseigen kosten; een deel hiervan is regeldruk.

Andere wijzigingen waar naar verwachting veel regeldrukkosten ontstaan, zijn de aanpassing van definities en de realisatie van dynamische prijzen. Voor de aanpassing van terminologie in contracten, op websites en overige communicatiemiddelen zijn eenmalige kosten voorzien. Daarnaast zijn ook structurele kosten voorzien voor leveranciers voor de periodieke controle op het type eindafnemer (en wanneer sprake is van een micro-onderneming). Voor de realisatie van dynamische prijzen is de verwachting dat leveranciers met meer dan 200.000 klanten veel regeldrukkosten maken voor het opzetten van ICT-systemen om te voldoen aan de verplichting.

4. Er liggen marktkansen voor het aanbieden van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten en vraagresponsdiensten

De markt voor niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten is een kleine markt met groeipotentieel. Er liggen kansen voor marktpartijen om de markt voor blackstartmogelijkheden te vergroten, voor zowel bestaande als nieuwe partijen. Deze kansen zijn er ook voor blindstroom, maar in sommige gevallen kunnen monopolies ontstaan op lokale blindstroommarkten.

Voor vraagresponsdiensten is de huidige markt nog beperkt, omdat deze diensten nog niet op grote schaal mogelijk zijn. Er zijn technologische innovaties nodig om ervoor te zorgen dat grootschalig gebruik ontstaat. Ook moeten de prijsverschillen bij dynamische prijzen dusdanig groot zijn, dat interesse ontstaat bij afnemers. Onder deze voorwaarden liggen er, op termijn, marktkansen voor vraagresponsdiensten.

Bijlagen bij rapportage:

Bedrijfseffectentoets Energiewet

I	Projectorganisatie	45
II	Begrippenlijst	46
III	Bronnenlijst	48

I Projectorganisatie

Het project is uitgevoerd door Sira Consulting in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Ter voorbereiding op het praktijkonderzoek zijn vijf bijeenkomsten georganiseerd met beleidsmedewerkers van het ministerie van EZK, waarin de interventielogica is besproken. Daarnaast zijn twee gesprekken gevoerd met medewerkers van de ACM.

Gedurende dit onderzoek hebben in totaal 19 interviews plaatsgevonden met verschillende partijen uit de energiemarkt. In de onderstaande tabel staan de partijen vermeld met wie interviews zijn uitgevoerd. Wanneer geen toestemming is ontvangen om de naam (of organisatie) op te nemen, is dat aangegeven in de tabel.

Tabel 6. Overzicht respondenten

Organisatie	Naam
Distributiesysteembeheerders	
Netbeheer Nederland	Hans-Peter Oskam
TenneT	<i>[Naam op verzoek weggelaten]</i>
Enexis	Bob Cabbolet
GTS	René van der Haar
Leveranciers (en producenten)	
Solarfields	Jan Stol
Vattenfall	Anouk Florentinus
NWEA, HollandSolar	Leon Straathof
ENGIE	Marcel Bakker
Eneco	Jilles van den Beukel
Gasterra	Ronald Lockhorn
Greenchoice	Emile Püttmann
Meetverantwoordelijke partijen	
Innax	Mark Massier
Fudura	Alexander Steen
Nieuwe actoren	
Energiecoöperatie Bodegraven-Reeuwijk	Jan Bouwens
Energie Coöperatie Epe	Marcel Paques
Energie Samen Rivierenland	Gerlach Velthoven
Overige groepen	
Next-Kraftwerke	Elias de Keyser
VEMW	Inez Treffers
Powerhouse	Marijn de Koning
Pricewise	Hans de Kok
Universiteit Groningen	Machiel Mulder

II Begrippenlijst

Tabel 7. Begrippenlijst

Begrip	Betekenis
Actieve afnemer	Een eindafnemer, of een groep gezamenlijk optredende eindafnemers, die op eigen terrein binnen afgebakende grenzen of, indien toegestaan door een lidstaat, op andere terreinen opgewekte elektriciteit verbruiken of opslaan, die door henzelf opgewekte elektriciteit verkopen, of die deelnemen aan flexibiliteits- of energie-efficiëntieregelingen, mits die activiteiten niet hun belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormen ⁵¹
Aggregeren	Bundelen en vervolgens verkopen op een elektriciteitsmarkt van door eindafnemers opgewekte elektriciteit of het bundelen en vervolgens verkopen van flexibiliteit door verandering van de elektriciteitsbelasting bij eindafnemers ten opzichte van hun normale of bestaande verbruikspatroon ⁵²
Allocatiepunt	Punt in een installatie waar wordt gemeten en waaraan een marktpartij is gekoppeld ⁵²
Artikel 1 (A1)-aansluiting	Een kleinverbruikaansluiting (maximaal 3 x 80 ampère) die als grootverbruikaansluiting wordt behandeld ⁵³
Blackstart	De procedure om een elektriciteitscentrale op te starten nadat het gehele elektriciteitsnetwerk is uitgevallen ⁵⁴
Blindstroom	Niet-werkzame energie (voor licht, warmte etc.), die nodig is voor het transport van elektriciteit ⁵⁴
Congestie	Situatie waarin de maximale transportcapaciteit van een deel van een systeem niet voldoende is om te voorzien in de behoefte aan transport ⁵²
Dynamische elektriciteitsprijs	Flexibel elektriciteitstarief dat per uur kan verschillen gebaseerd op de actuele prijs van elektriciteit ⁵⁵
Energiegemeenschap	Rechtspersoon die ten behoeve van haar leden of aandeelhouders activiteiten op de energiemarkt verricht en als hoofddoel heeft het bieden van milieuvoordelen of economische of sociale voordelen aan haar leden of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is, en niet het maken van winst ⁵²
G2C aansluiting	Grote aansluiting gas met een jaarverbruik van $\leq 170.000 \text{ m}^3$ ⁵⁶
Huishoudelijke eindafnemer	Natuurlijke persoon die is aangesloten op het systeem en elektriciteit of gas koopt voor eigen huishoudelijk gebruik ⁵²
Kleine onderneming	Onderneming met minder dan vijftig werknemers en een jaaromzet of een jaarlijks balanstotaal van ten hoogste 10 miljoen Euro die elektriciteit of gas koopt voor eigen gebruik ⁵²
Micro-onderneming	Een onderneming met minder dan tien werknemers en een jaaromzet en/of een jaarlijks balanstotaal van ten hoogste 2 miljoen euro die elektriciteit of gas koopt voor eigen gebruik ⁵²

⁵¹ Gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit, EU-richtlijn 2019/944

⁵² Ministerie EZK. Conceptvoorstel van wet houdende regels over energiemarkten en energiesystemen (Energiewet) (versie internetconsultatie 17 december 2020)

⁵³ Website Enexis, Artikel 1-aansluiting, [link](#) (geraadpleegd 26 januari 2021).

⁵⁴ Persoonlijke communicatie geïnterviewde experts

⁵⁵ Website Pricewise, Flexibele energietarieven, [link](#) (geraadpleegd 26 januari 2021).

⁵⁶ Website Enduris, Profielcategorieën gas, [link](#) (geraadpleegd 26 januari 2021)

Maatschappelijke multisite	Een organisatie van maatschappelijk belang met een groot aantal grote en kleine aansluitingen voor elektriciteit ⁵⁷
Niet-frequentiegereleerde ondersteunende dienst	Dienst die gebruikt wordt door een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit voor spanningsregeling in stationaire toestand, snelle blindstroominjecties, inertie voor plaatselijke netstabiliteit, kortsluitstroom, blackstartmogelijkheden en inzetbaarheid in eilandbedrijf ⁵⁸
Vraagrespons	Verandering van de elektriciteitsbelasting bij eindafnemers ten opzichte van hun normale of bestaande verbruikspatronen in reactie op marktsignalen ⁵⁸

⁵⁷ VEMW (2020). Positionpaper Multisites.

⁵⁸ Ministerie EZK. Conceptvoorstel van wet houdende regels over energiemarkten en energiesystemen (Energiewet) (versie internetconsultatie 17 december 2020)

III Bronnenlijst

Informatiebronnen

- Autoriteit Consument & Markt (2020). Energiemonitor 2020, consumentenmarkt elektriciteit en gas.
- CertiQ (2019). CertiQ statistieken 2019.
- Ecorys & Van Zutphen Economisch Advies (2012). Nulmeting regeldrukkosten Elektriciteitswet 1998 en Gaswet.
- Ecorys & Van Zutphen Economisch Advies (2014). Bedrijfseffectentoets herziening Elektriciteitswet 1998 en Gaswet.
- Ecorys & Van Zutphen Economisch Advies (2015). Bedrijfseffectentoets regeling elektriciteit en gas.
- Gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit, EU-richtlijn 2019/944.
- Heerschap, N., Klijs, B., & Ortega-Azurduy, S. (2020). Monitor platformen.
- HIER opgewekt en RVO.nl (2019). De Lokale Energie Monitor 2019.
- Ministerie EZK (2020). Contouren van de Energiewet (algemene toelichting).
- NMa (2011). Energieprijsvergelijkers 2011.
- Ministerie ELenl. (2012) Regeling melding wijziging zeggenschap Elektriciteitswet 1998 en Gaswet 2012-heden.
- Ministerie EZK. Besluit investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas 2019-heden (2018).
- Ministerie EZK (2020). Conceptvoorstel van wet houdende regels over energiemarkten en energiesystemen (Wetsvoorstel Energiewet).
- Ministerie EZK (2020). Memorie van toelichting wetsvoorstel Energiewet.
- Ministerie EZK (2018). Regeling investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas 2019-heden.
- Ministerie EZK en VenJ. Wijzigingswet Elektriciteitswet 1998 (volumecorrectie nettarieven energie-intensieve industrie) 2014-heden (2013).
- Regeling gaskwaliteit, Staatscourant 2014, nr. 20452.
- Regeling garanties van oorsprong voor energie uit hernieuwbare energiebronnen en HR-WKK-elektriciteit in verband met de toevoeging van certificaten van oorsprong, Staatsblad, 2019, nr. 37126.
- Sevat, P., & Streefkerk, E. (2018). [Handboek Meting Regeldrukkosten](#).
- VEMW. (2020). Positionpaper Multisites.
- Wetgevingsagenda energietransitie, Kamerstukken II 2017/18, 30169, nr. G.
- Wijziging van het Besluit factuur, verbruiks- en indicatief kostenoverzicht energie in verband met het vergroten van het inzicht van de eindafnemer in zijn energieverbruik, Staatsblad, 2018, 173.
- Wiebes, E. (2019, 28 juni). Gevolgen van het gebrek aan netcapaciteit voor duurzame elektriciteitsprojecten [kamerbrief].
- Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet (implementatie van richtlijnen en verordeningen op het gebied van elektriciteit en gas), Kamerstukken II 2010/11, 32814, nr. 2 en 3.

- Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 (tijdig realiseren doelstellingen Energieakkoord), Kamerstukken II 2015/16, 34401, nr. 2 en 3.
- Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet (voortgang energietransitie), Kamerstukken II 2016/17, 34627, nr. 2 en 2017/18, 34627, nr. 43.
- Wijziging van de Gaswet en van de Mijnbouwwet betreffende het minimaliseren van de gaswinning uit het Groningenveld, Kamerstukken II 2017/18, 34957, nr.3.

Internetbronnen

- Energieleveranciers, Overzicht Netbeheerders stroom en gas in Nederland, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).
- Website ACM, Ontheffing aanwijzing netbeheerder, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).
- Website ACM, Register ontheffingen ACM, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).
- Website AFM, Vergelijkingssites, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).
- Website ACM, Energieleveranciers, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).
- Website ACM, Energieleveranciers, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).
- Website GTS, Taken, [link](#) (geraadpleegd 30 november 2020).
- Website KCWJ, Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving, [link](#).
- Website TenneT, Netbeheerders, [link](#) (geraadpleegd 30 november 2020).
- Website TenneT, Stroomproducenten, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).
- Website TenneT, Balanceringsverantwoordelijkheid, [link](#) (geraadpleegd 2 december 2020).
- Website TenneT, PV Register, [link](#) (geraadpleegd 3 december 2020).
- Website TenneT, Meetverantwoordelijkheid, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).
- Website TenneT, MV Register Elektriciteit, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).
- Website TenneT, MV Register Gas, [link](#) (geraadpleegd 1 december 2020).